

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіки та менеджменту

Кафедра «Економіка підприємства»

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри ЕПР

_____ д.е.н., проф. В.М. Хобта
(підпис)

«__» _____ 20__ р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему: « ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ»

Виконала: студентка 2-го курсу, групи ЕПРм-19

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Панченко Н.О.

(підпис)

Керівник: зав.кафедри ЕПР, д.е.н., проф.. Хобта В.М.

(підпис)

Рецензент: зав.кафедри ЕОО, д.е.н., доц.. Подлужна Н.О.

(підпис)

*Засвідчую, що у цій випускній
кваліфікаційній роботі немає запозичень з
праць інших авторів без відповідних
посилань*

Студент

(підпис)

Покровськ – 2020р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра «Економіка підприємства»
Освітній ступінь «магістр»
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ЕПР

_____/В.М. Хобта/

«__» _____ 20__р.

ЗАВДАННЯ
НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Панченко Наталії Олександрівни

1. Тема роботи: «Планування інвестиційних процесів на сільськогосподарських підприємствах», керівник роботи д.е.н., проф.. В.М. Хобта, затверджені наказом по університету від «28» вересня 2020р. №785.
2. Строк подання студентом роботи – «04» грудня 2020р.
3. Вихідні дані до роботи: матеріали Держстат України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, дані річної фінансової звітності досліджуваного підприємства, фахові видання.
4. Зміст розрахунково – пояснювальної записки:
 1. Теоретичні основи планування інвестиційних процесів на підприємствах сільського господарства
 2. Інформаційно – аналітична оцінка стану та результатів господарської діяльності СТОВ Агрофірма «Нива»
 3. Методичні рекомендації з розробки інвестиційного проєкту

5. Перелік графічного матеріалу: демонстраційний матеріал на листах формату А4.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
I, II, III	Хобта В.М., зав. кафедри ЕПР		

7. Дата видачі завдання – «01» вересня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір матеріалів на підприємстві	01.09.2020 - 30.09.2020	
2.	Дослідження та поглиблення теоретичних засад обраної теми	01.10.2020 - 15.10.2020	
3.	Аналіз стану та результатів діяльності підприємства	16.10.2020 - 30.10.2020	
5.	Підготовка методичних рекомендацій з розробки інвестиційного проекту та оцінка його ефективності	02.11.2020 - 25.11.2020	
6.	Оформлення магістерської роботи та підготовка до захисту	26.11.2020 - 04.12.2020	

Студент _____ Н.О. Панченко
(підпис)

Керівник роботи _____ д.е.н., проф. В.М.Хобта
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Панченко Н.О. Планування інвестиційних процесів на сільськогосподарських підприємствах/ Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (спеціалізація «Економіка підприємства»), - ДВНЗ ДонНТУ, Покровськ, 2020.

В кваліфікаційній роботі досліджено загальнотеоретичні основи планування інвестиційної діяльності та його особливості на підприємствах сільського господарства, сформовано оцінку сучасного стану сільськогосподарської галузі, проаналізовані ризики інвестиційної діяльності та методи їх вимірювання. Проведено інформаційно-аналітичну оцінку стану та результатів господарської діяльності СТОВ Агрофірма «Нива». Запропоновані методичні рекомендації з розробки інвестиційного проєкту оновлення основних засобів. Встановлено вплив можливих ризиків під час впровадження проєкту.

Ключові слова: планування, підприємство, інвестиції, проєкт, сільське господарство, ризик, оцінка, ефективність.

Список публікацій здобувача:

1. Панченко Н.О., Шилова Л.І. Організаційно-економічні особливості формування і розвитку виробничого потенціалу підприємства // Всеукраїнська наукова конференція студентів та молодих науковців «Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва». – Покровськ: ДонНТУ, 2019. – 131 с.
2. Панченко Н.О., Шилова Л.І. Структуризація потенціалу підприємства за етапами життєвого циклу// Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні соціально-економічні проблеми держави і регіонів».– Покровськ: ДонНТУ, 2019. - 154 с.
3. Панченко Н.О., Хобта В.М. Залучення інвестицій у розвиток сільськогосподарських підприємств// Всеукраїнська наукова конференція студентів та молодих науковців «Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва».– Покровськ: ДонНТУ, 2020. – 147 с.

SUMMARY

Panchenko N. A. Planning investment processes at agricultural enterprises/ Master's graduation thesis in 076"Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity" (specialism in "Enterprise Economics"). - SHEE DonNTU, Pokrovsk, 2020.

In the qualification work the general theoretical bases of investment activity planning and its features at the agricultural enterprises are investigated, the estimation of a modern condition of agricultural branch is formed, risks of investment activity and methods of their measurement are analyzed. An information and analytical assessment of the state and results of economic activity of Agricultural limited liability company Agrofirma "Niva" was carried out. Methodical recommendations on development of the investment project of updating of fixed assets are offered. The impact of possible risks during the project implementation has been established.

Key words: planning, enterprise, investments, project, agriculture, risk, estimation, efficiency.

List of publications of the Master's student:

1. Panchenko N. A., Shilova L. I. Organizational and economic features of formation and development of production potential of the enterprise // All-Ukrainian scientific conference of students and young scientists "Actual problems of modern economy and entrepreneurship". Pokrovsk: DonNTU, 2019, 131 p.
2. Panchenko N. A., Shilova L. I. Structurization of enterprise potential by stages of life cycle//All-Ukrainian scientific-practical conference "Actual socio-economic problems of the state and regions". Pokrovsk: DonNTU, 2019, 154 p.
3. Panchenko N. A., Khobta V. M. Attracting investment in the development of agricultural enterprises// All-Ukrainian scientific conference of students and young scientists "Actual problems of modern economy and entrepreneurship". Pokrovsk: DonNTU, 2020, 147 p.

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Розділ 1. Теоретичні основи планування інвестиційних процесів на підприємствах сільського господарства.....	10
1.1. Планування інвестиційних процесів в сільськогосподарському виробництві.....	10
1.2. Оцінка сучасного стану сільськогосподарських підприємств.....	21
1.3. Вимірювання ризиків на підприємствах сільського господарства при плануванні інвестицій.....	29
Розділ 2. Інформаційно – аналітична оцінка стану та результатів господарської діяльності СТОВ Агрофірма «Нива».....	36
2.1. Аналіз техніко-економічних показників СТОВ Агрофірма «Нива».....	36
2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності СТОВ Агрофірма «Нива».....	43
2.3. Аналіз використання основних виробничих фондів СТОВ Агрофірма «Нива».....	52
Розділ 3. Методичні рекомендації з розробки інвестиційного проєкту.....	63
3.1. Рекомендації з обґрунтування інвестиційного проєкту оновлення основних засобів.....	63
3.2. Визначення можливих ризиків при реалізації інвестиційного проєкту.....	80
Висновки.....	89
Перелік посилань.....	91
Додаток А. Довідка про впровадження	
Додаток Б. Список публікацій	
Додаток В. Звіт про фінансові результати	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах ринкової економіки розвиток підприємств сільського господарства залежить від обсягів, джерел, напрямів та ефективності інвестиційних процесів. Тому планування інвестицій є важливою складовою механізму управління діяльності суб'єктів господарювання. Розробка планів інвестиційної діяльності дозволяє визначити цілі, шляхи їх досягнення, а також оцінити ефективність та розрахувати необхідний обсяг ресурсів для реалізації визначених цілей. Реалізація інвестиційних проєктів сільського господарства повинна враховувати специфічні умови здійснення господарської діяльності, які ускладнюють процедуру розробки планів та вимагають удосконалення підходів до її здійснення.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Питанням планування інвестиційних процесів на підприємствах сільського господарства займалися багато вчених, серед яких А.П. Бутенко, І.О. Відоменко, М.В. Горохов, Н.І.Демчук, С.О. Касько, І.Д. Кузнєцова, А.В. Мешков, О.В. Пилипак, Т.В.Погодіна, О.Ю. Попова, О.А. Суслов, О.О. Удалих, В.М. Хобта, А.В.Череп, В.О. Шемчук, Л.В. Штанько, Б.М. Щукін, К.В. Яковенко, О.М.Ястремська. Методи вимірювання інвестиційних ризиків для господарств агропромислового сектору є об'єктом досліджень таких вчених, як Безп'ята І.В., Вітлінський В.В., Дука А.П., Ледньов М.В., Маховикова Г.А., Пересада А.А., Резніченко Д.В., Хобта В.М., Чорнобаєв В.В.

В той же час необхідно на сучасному етапі здійснювати адаптацію існуючих розробок до змін в нормативно – законодавчому регулюванні, динаміки характеристик на ринку сільськогосподарської продукції, характеру взаємовідносин учасників підприємницької діяльності.

Метою магістерської роботи є поглиблення теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо планування інвестиційних процесів на підприємствах сільського господарства.

Основні завдання магістерської роботи:

1. Дослідження сутності планування інвестиційних процесів сільськогосподарських підприємств.
2. Оцінка сучасного стану галузі сільського господарства України.
3. Дослідження методів вимірювання інвестиційних ризиків агропромислових підприємств.
4. Аналіз діяльності підприємства, фінансового стану суб'єкта господарювання та використання основних фондів на підприємстві.
5. Розробка практичних рекомендацій з обґрунтування інвестиційного проекту оновлення основних засобів.
6. Дослідження потенційних ризиків інвестування.

Об'єктом дослідження є процеси планування інвестиційної діяльності на сільськогосподарських підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні засади інвестиційного планування у сільськогосподарській галузі.

Методи дослідження: порівняльний метод застосовувався для визначення відхилень фактичних параметрів від запланованих; метод абсолютних та відносних різниць, який використовувався для оцінки основних техніко-економічних показників та їх динаміки; факторний аналіз був проведений для визначення впливу чинників на формування чистого прибутку підприємства; метод прогнозування економічної динаміки на основі трендових моделей (модель Брауна) застосовувався для визначення суми чистих грошових потоків у майбутніх періодах; метод експертних оцінок використовувався для встановлення рівня ризиків.

Інформаційною базою дослідження є: матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, дані фінансової звітності підприємства, фахові і періодичні видання, Інтернет ресурси .

Наукові результати полягають в поглибленні теоретичних основ планування інвестиційних процесів, виявленні особливостей пов'язаних з сучасними умовами регулювання підприємницької діяльності та специфікою

організації сільськогосподарських процесів, систематизації та обґрунтуванні вибору методів оцінки інвестиційних ризиків, уточненні методичних підходів до обґрунтування проєктів, оцінки ефективності з урахуванням сучасних вимог та специфіки галузі.

Структура та загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів та висновку, загальним обсягом 90 сторінок комп'ютерного тексту, містить 17 рисунків, 40 таблиць, 68 джерел, 3 додатки.

Практичне значення виконаних розробок підтверджується апробацією на СТОВ Агрофірма «Нива», про що свідчить довідка (Додаток А).

Основні положення та практичні результати проведеного дослідження обговорювалися на трьох науково-практичних конференціях (Додаток Б).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1. Планування інвестиційних процесів в сільськогосподарському виробництві

Розвиток суб'єктів господарювання потребує оновлення основних виробничих фондів, впровадження прогресивних технологій та інновацій. Це свідчить про необхідність здійснення інвестицій. Їх обсяги, структура, спрямованість суттєво зумовлюють перспективи розвитку, мету та результати діяльності господарств. Це потребує дослідження можливостей інвестування, об'єктивності планування витрат та очікуваних доходів.

Впровадження інвестиційних процесів на підприємствах пов'язане з реалізацією основних функцій механізму управління. Розглядаючи управління інвестиціями виділяють п'ять основних функцій, що охоплюють усі взаємопов'язані дії: планування інвестиції, організація, контроль за реалізацією, регулювання і мотивація її здійснення [1, с.36]. Функції механізму управління представлено у вигляді схеми (рис. 1.1).

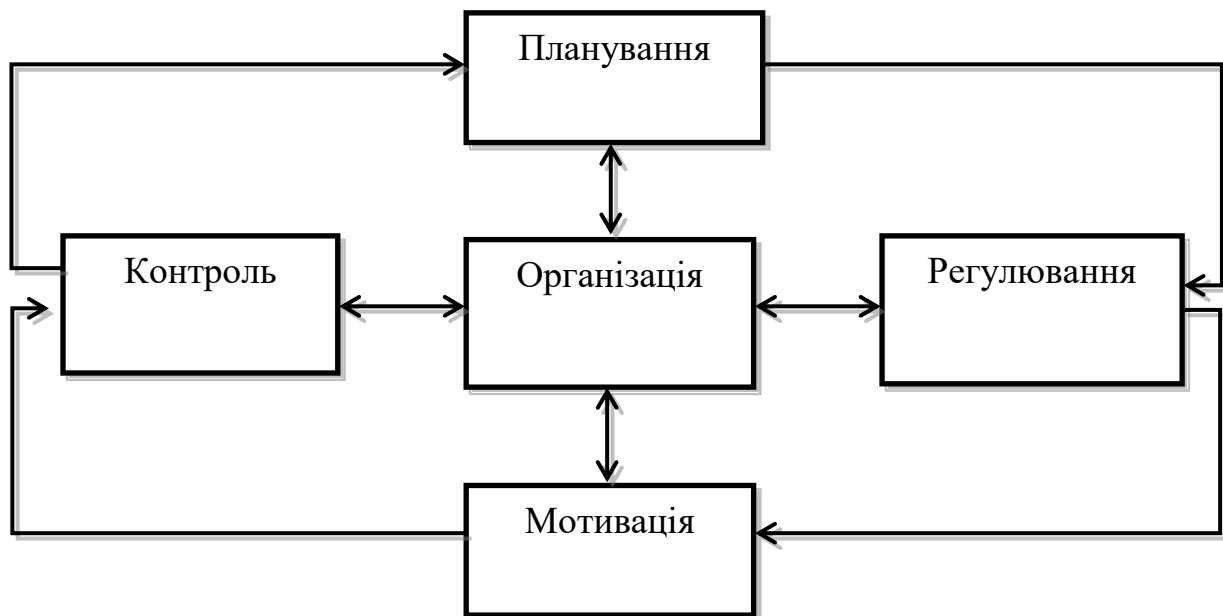

Рис. 1.1 – Механізм управління у загальному вигляді

Планування інвестиційних процесів у сучасній економічній системі є важливою частиною соціальної, економічної та торговельної діяльності підприємств. В той ж час існує думка, що в ринкових умовах динамічність факторів знижує обґрунтованість планів та робить їх недостатньо реалістичними. Тому формування раціональної системи планування і створення різноманітних планів, як один із методів управління, втрачає свою значимість.

Відсутність планової діяльності на підприємствах може призвести до втрати його позицій на ринку, що призводить до здійснення керівництвом хибних, помилкових управлінських дій. Результатом цього є погіршення фінансового стану підприємств, а в ряді випадків це може стати причиною його банкрутства [2, с.6].

У ринковій економіці інвестиційне планування набуває важливого значення. Плани та прогнози, що розробляються на підприємствах, являють собою важливий інструментарій подальшого розвитку, стимулюючи організацію до чіткої, всесторонньо обґрунтованої роботи щодо просування визначеної мети та завдань [3]. В економічній літературі зустрічається чимало визначень та понять інвестиційного планування. У таблиці (табл.1.1) наведені визначення поняття, запропоновані вітчизняними і закордонними вченими-економістами [1,4,5,6,7].

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «інвестиційне планування»

Автори	Запропоноване визначення
1	2
Погодіна Т.В.	інвестиційне планування полягає в складанні прогнозів найбільш ефективного вкладення фінансових ресурсів в земельні ділянки, виробниче устаткування, будівлі, розвиток продукту, цінні папери та інші активи [4].
Хобта В.М.	планування інвестицій являє собою вироблення інвестиційної політики підприємства, що включає постановку принципів задач, чітке визначення перспективних і поточних цілей на певний період,

Продовження табл.1.1

1	2
	вироблення принципів, методів і засобів, за допомогою яких поставлені цілі можуть бути досягнуті оптимальним чином, добір і розміщення кадрів, що здійснюють інвестиційну діяльність[1].
Хассі Д.	планування інвестиційної діяльності – це багатоетапний процес, який починається з пропозиції ідей щодо можливих інвестицій і закінчується повним аналізом, заснованим на використанні практичної системи кількісних показників (поточна вартість, окупаємість і т. д.) [5].
Щукін Б.М.	інвестиційне планування забезпечує інформаційну базу для керування проектом. Відповідно до сформованих планів реалізації проекту організовуються й координуються роботи з проекту, використовуються ресурси, досягаються проміжні цілі, приймаються рішення щодо потреби втручання в процес реалізації проекту[6]
Г.Дж.Болт	інвестиційне планування розглядається як продумане визначення і систематизація факторів, що сприяють успішній діяльності підприємства [7].

Аналізуючи запропоновані в таблиці визначення, можна відзначити розходження поглядів щодо планування інвестиційних процесів. Так інвестиційне планування можна розглядати як складання прогнозів (Погодіна Т.В.), багатоетапний процес (Хобта В.М., Д.Хассі) або систему факторів(Г.Дж.Болт). Таким чином, вище зазначені підходи авторів, дають можливість узагальнити та визначити основні поняття інвестиційного планування та розглядати планування інвестиційних процесів як особливу систему діяльності підприємства, спрямовану на підготовку зважених управлінських рішень, із формуванням мети, цілей і засобів капіталовкладень, які забезпечуватимуть виробництво і реалізацію продукції, підвищення її якості, оновлення і модернізацію обладнання для отримати максимального економічного ефекту.

До основних задач інвестиційного планування слід віднести наступні: визначення потреби в інвестиційних ресурсах та можливих джерел фінансування і розгляд пов'язаних з цим питань взаємодії з інвесторами, підготовка фінансового розрахунку ефективності інвестицій з врахуванням повернення позикових засобів, розробка детального бізнес-плану проекту для представлення потенційному інвесторові [8, 343 с.].

Основні принципи інвестиційного планування:

науковий характер планування полягає в тому, що при розробці й прийнятті рішень в плануванні інвестиційного проекту необхідно використовувати наукові методи планування;

безперервність планування означає, що процес планування розглядається не як одинична дія, а як безперервний процес розробки планових рішень, який відповідає змінним умовам зовнішнього і внутрішнього середовища;

координація й інтеграція показує необхідність взаємодії планової діяльності між структурними підрозділами одного рівня (по "горизонталі") і об'єднання планової діяльності між головними й підрозділами, що їм підпорядковуються (по "вертикалі");

економічність планування полягає в тому, що розроблені плани повинні окреслювати шляхи досягнення мети, що пов'язані з одержанням максимального ефекту, а витрати навпаки - не повинні перевищувати цей ефект;

системність планування означає, що інвестиційні плани повинні бути пов'язані в єдину систему й перебувати у взаємному зв'язку [9];

гнучкість у плануванні інвестиційної діяльності забезпечує здатність підприємства реагувати на зміну зовнішнього середовища і спонукає до формування інвестиційних рішень як багатоступеневих процесів. На практиці забезпечення цього принципу значно ускладнює розробку проектів і обумовлює безперервність планування, у ході якого здійснюється коригування спочатку прогнозованих заходів і забезпечується адаптація до нових умов [1, с.37].

Методи планування інвестиційної діяльності можна класифікувати за різними ознаками (табл. 1.2) [10].

Таблиця 1.2 – Класифікація методів інвестиційного планування

Класифікаційна ознака	Метод планування
Вихідна позиція для розробки плану	ресурсний полягає у плануванні, яке орієнтоване на наявні ресурси; цільовий являє собою планування, спрямоване на досягнення поставлених цілей.
Принципи визначення планових показників	метод екстраполяції дозволяє визначити напрямки розвитку підприємства на основі ретроспективних тенденцій; метод інтерполяції спочатку окреслюють цілі, на основі яких відбувається планування проміжних показників діяльності.
Спосіб розрахунку планових показників	дослідно-статистичний, що передбачає планування на основі розрахунків середніх величин показників діяльності підприємства у минулому; факторний являє собою планування на основі аналізу впливу окремих чинників на динаміку показників діяльності підприємства; нормативний полягає у плануванні показників на основі прогресивних норм використання ресурсів.
Узгодженість ресурсів і потреб	балансовий, що передбачає розробку таблиць-балансів, в яких зіставляють джерела надходження ресурсів і напрямки їх витрачання; матричний, що передбачає побудову моделей взаємозв'язків між виробничими підрозділами

Планування інвестиційних вкладень є невід'ємною частиною діяльності будь якого підприємства. Без оновлення та модернізації основних фондів не можливо забезпечити виробництво і випуск продукції, яка буде відповідати сучасним вимогам якості [11]. Процес планування інвестиційної діяльності можна зобразити у вигляді схеми (рис.1.2.). Існуючі форми інвестиційного планування перебувають у тісному взаємозв'язку й здійснюються в певній послідовності [12].

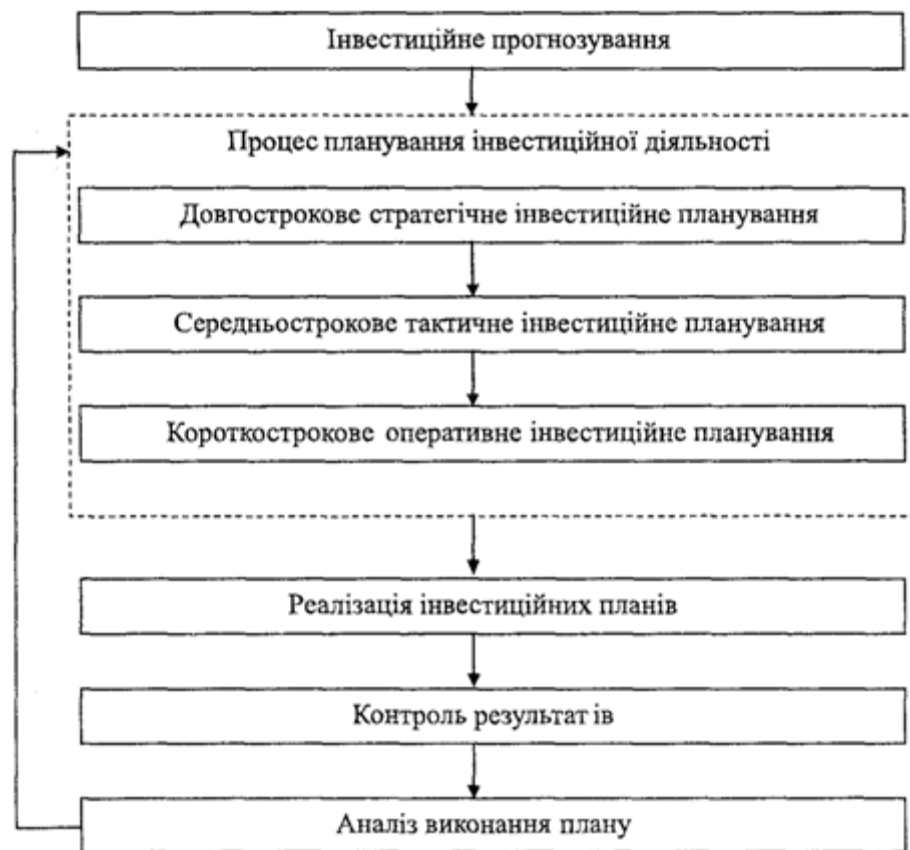

Рис. 1.2 – Процес планування інвестиційної діяльності підприємства

Залежно від періоду здійснення виділяють декілька форм інвестиційного планування. Це стратегічне планування інвестиційної діяльності, результатом якого є розробка довгострокової інвестиційної стратегії й інвестиційної політики підприємства(плановий період понад 1 рік). Тактичне планування інвестиційної діяльності, що являє собою створення системи середньострокових поточних планів інвестиційної діяльності(плановий період 1 рік). Оперативне планування інвестиційної діяльності, результатом якого є підготовка короткострокових оперативних планових завдань із питань інвестиційної діяльності на період менше 1 року (квартал, місяць) [13].

Планування інвестиційних процесів повинно здійснюватися за умов врахування особливостей функціонування галузі, виду діяльності конкретного підприємства, специфіки продукції, яка виробляється та ін.. Сільське господарство в Україні є однією з провідних галузей виробничої сфери, яка забезпечує продуктами харчування населення та сировиною відповідні підприємства промисловості. Сезонний характер виробничих процесів є

однією із головних особливостей сільськогосподарського виробництва. Це обумовлює відмінний від більшості промислових галузей порядок формування прибутку та оборотного капіталу. Також слід зазначити, що сезонність має безпосередній вплив на оновлення основних фондів виробництва й відтворення робочої сили. Водночас, як і в інших галузях народного господарства, тут діють загальні економічні закони, хоча вони виявляються саме з урахуванням цих особливостей [14].

Планування інвестиційної діяльності в сільському господарстві має ряд специфічних відмінностей, що зумовлені необхідністю комплексно враховувати значно більшу, порівняно з іншими галузями, сукупність факторів (рис1.3).

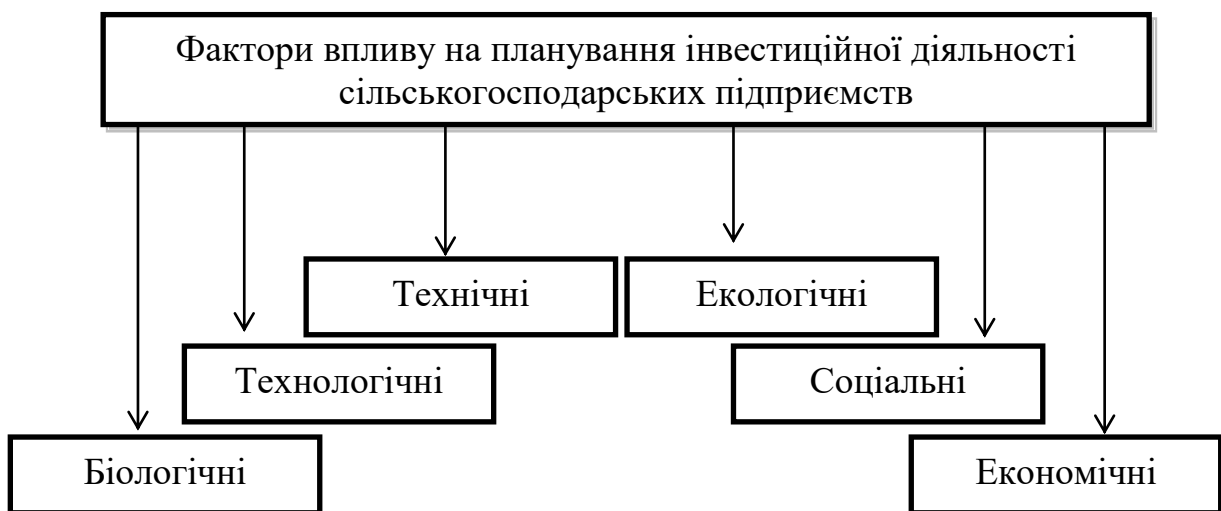

Рис. 1.3 – Фактори впливу на планування інвестиційних процесів сільського господарства

Від біологічного фактору напряду залежить цикл виробництва, адже засобами виробництва тут є живі організми, які розвиваються згідно з біологічними законами.

Технологічні фактори сільського господарства надзвичайно диференційовані й диверсифіковані. Вони залежать від природно-економічних умов, технічної оснащеності виробництва, фінансових можливостей виробника.

Технічні фактори обумовлені необхідністю застосовувати в сільському

господарстві широкий асортимент технічних засобів. Більшість з них використовується протягом обмеженого проміжку часу. Тому вартість техніки є відносно високою порівняно з вихідним продуктом.

Екологічні фактори полягають у дотримання правил екологічної безпеки. Це є обов'язковою умовою, адже виробничі процеси не можуть ставити під загрозу екологічну безпеку регіону, місцевості, конкретного ландшафту.

Соціальні полягають у тому, що у сільській місцевості значно обмежений вибір місця працевлаштування, адже часто в населеному пункті єдиним підприємством є тільки сільськогосподарське.

Економічних. Економічна ефективність аграрного виробництва у світі є нижчою, ніж у інших галузях виробництва; воно дотується. Отримання результату є пролонгованим у часі і має великий рівень ризику [10].

Для здійснення інвестиційного планування на сільськогосподарських підприємствах застосовують наступні етапи (рис.1.4) [15].

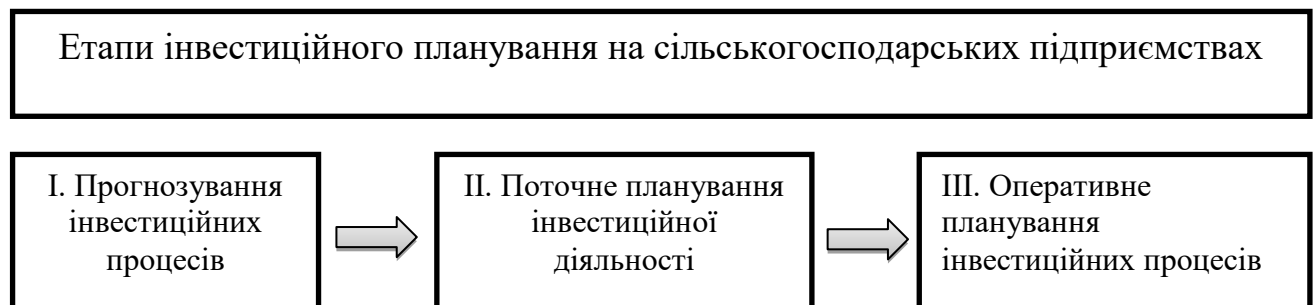

Рис.1.4 – Етапи інвестиційного планування

Враховуючи особливості функціонування підприємств сільського господарства, застосування поточного та оперативного планування не дає змоги точно визначати на майбутній період всі форми інвестиційної діяльності підприємства, формувати структуру його доходів і витрат, забезпечувати фінансову стійкість і постійну платоспроможність підприємства в процесі його інвестиційної діяльності. Для підприємств сільського господарства основою інвестиційного планування є прогнозування напрямів і цільових параметрів інвестиційної діяльності шляхом розробки загальної інвестиційної стратегії

підприємства, яка покликана визначати завдання і параметри поточного інвестиційного планування. У свою чергу, поточне інвестиційне планування створює основу для розробки і доведення до безпосередніх виконавців оперативних бюджетів по всіх основних аспектах інвестиційної діяльності підприємства. Система прогнозування інвестиційної діяльності є найскладнішою серед наведених систем [16, с 243].

Прогнозування сільськогосподарського виробництва має свої особливості, які визначаються кліматичними умовами і, відповідно, складністю прогнозування грошових потоків, врожайності та продуктивності, особливості, обумовлені технологією виробництва, розміщенням трудових, виробничих і земельних ресурсів, досить складною системою взаємозв'язків сільськогосподарського виробництва з іншими галузями матеріального виробництва. Тому велику значимість у визначенні перспектив розвитку сільськогосподарського виробництва має економіко-математичне моделювання [17]. Подальше вдосконалення планування інвестиційних процесів тісно пов'язане із застосуванням цих методів для визначення оптимальних варіантів планових показників. При цьому розробляють економіко-математичну модель задачі і, розв'язавши системи рівнянь, знаходять такі значення невідомих величин, за яких досягається потрібний результативний показник. Наприклад, передбачають таку структуру посівних площ, яка забезпечує максимальне виробництво продукції, максимальний прибуток тощо [18].

Визначення ефективності інвестиційних процесів у сільському господарстві здійснюється на основі отриманих прогнозованих результатів. Для цього застосовується ряд методів, до яких відносяться наступні (рис1.5) [1].

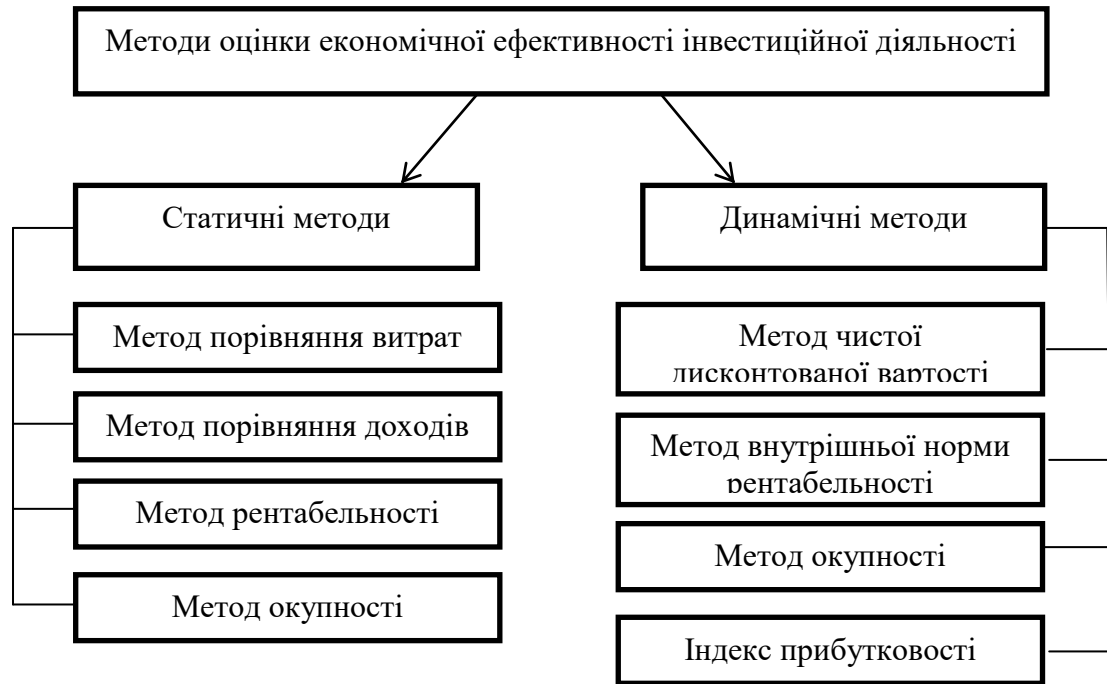

Рис. 1.5 – Методи оцінки економічної ефективності інвестицій

Ефективність реальних інвестиційних проєктів з тривалим терміном окупності оцінити досить складно, тому що розрахунок інвестиційних показників базується на концепції оцінки вартості грошей у часі. Впровадження інвестиційних проєктів у галузі сільського господарства неможливе без врахувань особливостей функціонування підприємств цієї галузі [19]. Тому у практиці для оцінки таких проєктів найбільшого поширення одержали динамічні моделі оцінки ефективності (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Динамічні методи визначення ефективності інвестиційних проєктів

Назва показника	Формула для розрахунку	Сутність
1	2	3
Чиста дисконтована вартість (ЧДВ)	$\text{ЧДВ} = \sum \frac{\text{ЧГП}_i}{(1+i)^n} + \frac{D_n}{(1+i)^n} - K$	Показує справжню вартість різночасових результатів від реалізації конкретного проєкту. Це міра тієї додаткової або знову створюваної вартості, яку отримують, фінансуючи сьогодні початкові витрати.
Внутрішня норма	$\text{ВНП} = i_1 - \text{ЧДВ}_1 \frac{i_2 - i_1}{\text{ЧДВ}_2 - \text{ЧДВ}_1}$	Визначає верхню межу припустимого рівня

Продовження табл..1.3

1	2	3
прибутковості (ВНП)		дисконтної ставки, перевищення якої робить проект збитковим.
Індекс прибутковості (I _{пр})	$I_{\text{пр}} = \frac{\sum \frac{\text{ЧГП}_i}{(1+i)^n}}{\frac{\text{ЧГП}_0}{(1+i)^0}}$	Використовується для виявлення отриманого прибутку на кожну одиницю вкладених коштів, необхідних для реалізації інвестиційного проекту.
Дисконтований період окупності (T _о ^{диск})	$T_{\text{о}}^{\text{диск}} = \sum \frac{\text{ЧГП}_i}{(1+i)^n}$	Враховує різну цінність грошей у часі. Він визначає період часу, який потрібний для повернення початкового вкладеного капіталу з заданою нормою прибутковості. Цей показник дозволяє оцінити ризикованість проекту: чим менший цей строк, тим менший ризик.

де ЧГП_i – чистий грошовий потік у i-тому році, гр..од.; К – початкові інвестиції (капіталовкладення), гр..од.; Д_л – дохід від ліквідації проекту, гр..од.; i – ставка дисконтування, % [20, с.212].

На сучасному етапі становлення в Україні ринкових стосунків надзвичайно важливою умовою є активізація процесу інвестування агропромислової сфери. При цьому виникає необхідність створення ефективного механізму планування інвестицій. Сутність планування інвестиційних процесів, як функції управління, полягає в обґрунтуванні цілей і шляхів їх досягнення за допомогою комплексу завдань, а також визначення ефективних методів та необхідних ресурсів для реалізації визначених цілей. Інвестиційне планування на сільськогосподарських підприємствах повинно відбуватися з врахуванням особливостей діяльності даної галузі. Основу планування інвестиційної діяльності сільськогосподарських товаровиробників складає прогнозування. Отримані результати дають змогу визначити економічну ефективність капіталовкладень і сформулювати поточні та оперативні плани.

1.2. Оцінка сучасного стану сільськогосподарських підприємств

Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки України. Агропромисловими підприємствами виробляється майже п'ята частина національного доходу. Галузь сільського господарства життєво необхідна, адже виробництво продуктів харчування є однією із головних умов життєдіяльності населення. Близько четвертої частини виготовлено продукції використовується, як продовольство, тобто надходить до фонду споживання. Також продукція виступає сировинною базою інших галузей промисловості, зокрема легкої та харчової [21]. У перспективі Україна може не лише повністю забезпечити власні потреби в сільськогосподарській продукції, а й істотно збільшити свій експортний потенціал. Таким чином, сільське господарство може і повинно стати галуззю, що відіграватиме винятково важливу роль у процесі входження України у світовий ринок [22].

Розвиток сучасного агропромислового сектору України здебільшого направлений на укрупнення суб'єктів господарювання, утворення великих аграрних компаній та холдингів. У кожному регіоні України працюють по декілька компаній, які володіють десятками тисяч гектарів ріллі, займаються інтенсивним веденням землеробства, відмовляючись від малоприбуткових та соціально спрямованих напрямів діяльності [23].

За даними державної статистики в Україні спостерігається тенденція до зменшення кількості фермерських господарств. Їх збільшення можливо за умови державної підтримки. Вагомою проблемою у створенні та функціонуванні фермерств є відсутність початкових капіталовкладень. Цю проблему можна усунути шляхом надання підприємцям вигідних кредитів. Потрібно забезпечити гарантії збуту всієї виготовленої сільськогосподарської продукції за вигідними цінами та створити умови за яких фермерські господарства матимуть можливість змінювати свою технічну базу на сучаснішу [24].

Сільське господарство знаходиться серед п'яти секторів, які здійснюють основний внесок у ВВП країни, включаючи оптову і роздрібну торгівлю та ремонт автотранспорту, переробну промисловість, транспорт, складське господарство, поштову і кур'єрську діяльність, операції з нерухомістю (табл.1.4.). За даними Державної служби статистики України [25] розмір продукції агросектору у грошовому вираженні зростає, але його частка у структурі валового внутрішнього продукту зменшується. Темп росту збільшення виготовленої продукції представлений у вигляді графіку (рис.1.6).

Таблиця 1.4. – Сільське господарство у структурі ВВП країни(2015-2019рр.)

	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах, млн..грн. у тому числі:	1988544	2385367	2983882	3560596	3974564
Сільське, лісове та рибне господарство	239806	279701	303949	361173	358072
Темп росту по відношенню до 2015 року, %		116,6	126,4	150,6	149,3
Частка у загальній сумі ВВП, %	12,1	11,7	10,2	10,15	9,00

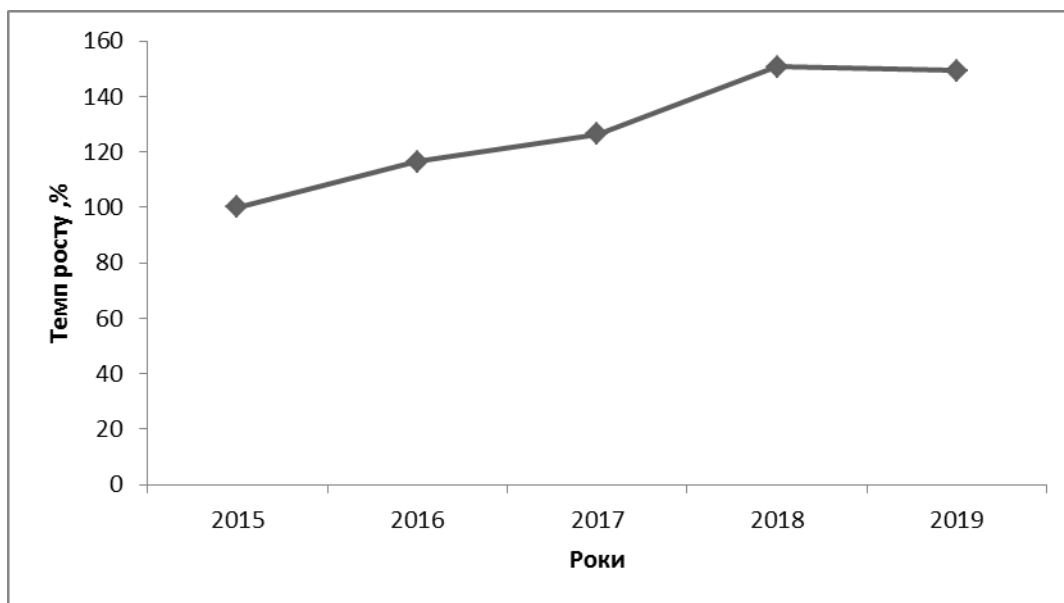

Рис. 1.6 – Динаміка темпу росту виробленої продукції (у гр..од) сільського господарства

Земельні ресурси становлять основу сільськогосподарського виробництва. Земля одночасно виступає предметом і засобом праці. Питання щодо формування ринку землі в Україні вирішені не в повній мірі, зокрема не визначено її місце в системі економічного обігу, не створено належних умов для реалізації громадянами права власності на землю, потребує удосконалення інфраструктура ринку землі [26].

Екологічні аспекти користування земельними ресурсами потребують особливої уваги. Слід враховувати, що механічна та хімічна обробка ґрунтів, зміна їх цільового призначення, меліорація та інша діяльність суб'єктів господарювання агропромислового сектору призводять до антропогенного забруднення, наслідком якого є порушення природних характеристик ґрунтів. Збільшення дефіциту гумусу та основних елементів живлення також є негативним фактором аграрного землекористування в Україні. Такий екологічний аспект сільськогосподарського землекористування зумовлюється недосконалістю структури посівних площ, яка зазнала значних змін у напрямі збільшення частки культур, що користуються підвищеним попитом на ринку [27].

Важливою умовою функціонування сільськогосподарських підприємств є використання спеціальної аграрної техніки, більшість з якої мають застарілу конструкцію. За статистикою, термін використання техніки у сільськогосподарських підприємствах перевищує 15 років, її кількість постійно зменшується. Експлуатація такої техніки призводить до частих простоїв через ремонт та налагодження. Ще однією проблемою є втрати зерна під час збирання врожаю, які спричинені дефіцитом транспортних засобів і несвоєчасним вивезенням продукції з полів [28]. За інформацією Державної служби статистики України наявність і стан основних засобів сільського господарства представлено у таблиці (табл.1.5).

Таблиця 1.5 – Наявність і стан основних засобів сільського господарства 2015-2019рр.

Роки	У фактичних цінах на кінець року, млн. грн.		Ступінь зносу, у %
	первісна (переоцінена) вартість	залишкова вартість	
1	2	3	4
2015	210169	128516	48,9
2016	270467	169711	47,3
2017	341622	219677	55,4
2018	407146	262915	55,7
2019	490979	309201	56,1

Загалом спостерігається збільшення відсотку зносу основних засобів у галузі сільського господарства. Ці показники є усередненими, тому що функціонують різні за формою власності та розміром підприємства (АПК, холдинги, СТОВ, фермерські господарства та ін..). Тобто сільгосптоваровиробники, які отримують стабільно великий прибуток, мають змогу придбати нову техніку для оновлення основних засобів. На відміну від них, фермерські господарства використовують у своїй діяльності застарілу техніку, а для придбання розглядають вживану.

На світовому ринку попит на сільськогосподарську продукцію високий, і Україна має шанси посісти важливе місце на цьому ринку. Більше уваги агропромислові товаровиробники повинні приділяти ефективному процесу вирощування сільськогосподарської продукції. Тому на сучасному етапі функціонування підприємств сільськогосподарської галузі важливе місце посідають процеси поліпшення та оптимізації виробництва, використання нових технологій, агрохімічних добавок, що робить вирощування і реалізацію сільськогосподарської продукції більш ефективним. Розвиток сучасних ринкових відносин забезпечує розуміння важливості якості виробленої продукції, а не її кількості [29]. Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання сільськогосподарської галузі наведений у таблиці (табл.1.6). Наочно зображення обсягу продукції, виробленої

сільськогосподарською галуззю представлено у вигляді діаграми (рис.1.7).

Таблиця 1.6 – Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання сільськогосподарської галузі у 2016-2018 рр., млн.грн.

Показник	Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання				Відносне відхилення, %	
	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2016р./2017р.	2018р./2019р.
Усього по народному господарству	2885562,7	3449879,7	4217825,8	5328975,4	119,6	126,3
Сільське, лісове та рибне господарство:	286905,6	416620,0	474884,1	524120,76	145,2	110,4
- сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	276615,4	402022,1	456948,2	503301,2	145,3	110,1
- лісове господарство та лісозаготівлі	9650,4	13539,6	16480,6	19269,9	140,3	116,9
- рибне господарство	639,8	1058,3	1455,3	1549,6	165,4	106,5
Питома вага виробленої сільськогосп. продукції до продукції усього національного господарства,%	9,9	12,1	11,3	9,8	122,2	86,7

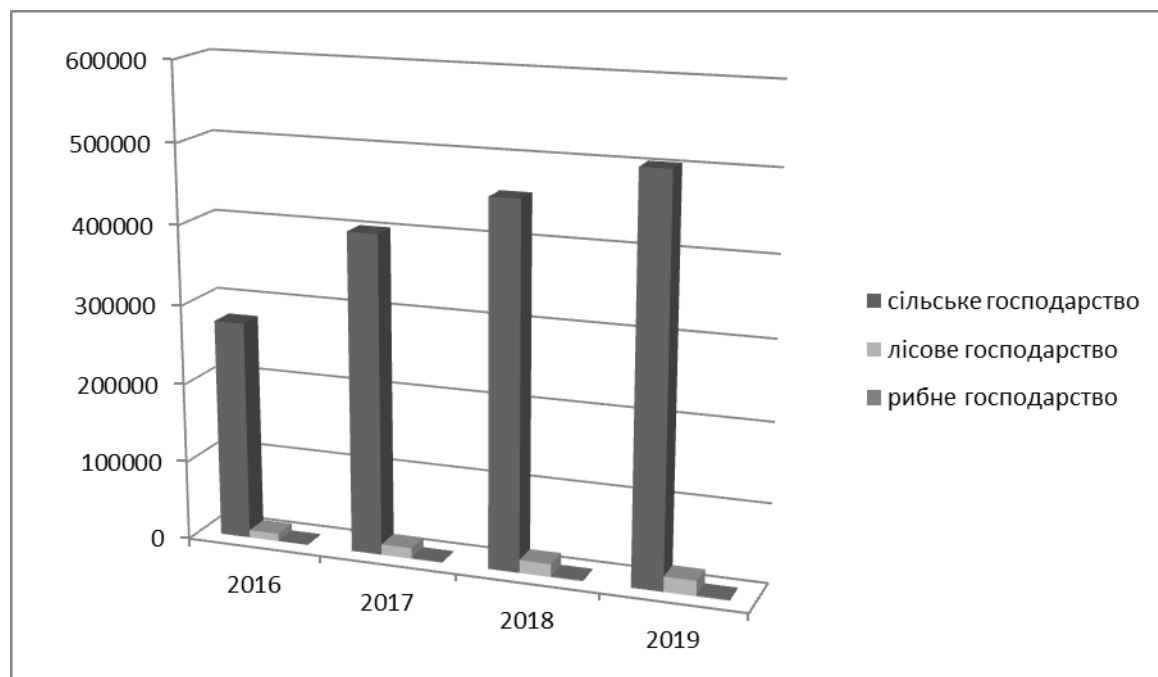

Рис. 1.7 - Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг)

сільськогосподарської галузі (2016-2019 рр.)

Обсяг виробництва продукції сільськогосподарської галузі за період 2016-2019рр., має позитивну тенденцію зростання. Загалом по галузі у період 2016-2017рр. обсяг виробництва зріс на 45,2%, а 2018-2019рр. – на 10,4%. Однак, слід відзначити значне зменшення виробництва лісової підгалузі. Якщо проаналізувати питому вагу виробленої сільськогосподарської продукції у національному господарстві країни, то у 2016 р. вона становила 9,9%, а у 2019р. – 9,8%. Однак, слід зазначити, що у 2017р. та у 2018р. частка галузі підвищилася до 12,1% та 11,3% відповідно.

Сільськогосподарські товаровиробники прагнуть вирощувати рентабельні зернові та олійні культури, але це не сприяє збалансованому постачанню на ринок різноманітної продукції харчування. Тому останнім часом вирощування малорентабельних або збиткових сільськогосподарських культур, зокрема круп'яних, є недостатнім. Відбувається значне зниження пропозиції таких культур на ринку та призводить до появи ажіотажного попиту, стрімкого здорожчання товару [30].

Ефективний розвиток аграрного сектора неможливий без активізації інвестиційної діяльності, істотного збільшення обсягів капіталовкладень, вибору найбільш ефективних джерел фінансування [31]. В сучасних умовах інвестиційні процеси являють собою базис для становлення держави та стимулювання виробництва. Аналізуючи стан фінансового забезпечення економіки України прослідковуються позитивні зрушення внаслідок замороження конфлікту на Донбасі, відбувається незначне зростання ВВП, що позитивно впливає на пожвавлення інвестиційного та споживчого попиту. Однак внутрішній ресурс України є вичерпним і дефіцит фінансування спонукає до пошуку додаткових джерел фінансування, у тому числі іноземних [32].

Ресурсний потенціал України приваблює перспективних інвесторів, але важка політична ситуація, складність та суперечливість законодавства, неефективна боротьба з корупцією, недовіра до судової системи, тіньова

економіка негативно впливають на інвестиційну привабливість країни загалом . Питання інвестиційного розвитку є надважливим у процесі оновлення національного господарства з метою досягнення реальних структурних зрушень. Оскільки наявні проблеми пов'язані із зносом основних засобів, та підвищення якісних показників на мікро- та макрорівнях не можливо вирішити без ефективного залучення додаткових інвестицій [33].

Однією із основних проблем інвестування сільського господарства є недосконала система механізму фінансування. Вона потребує додаткової розробки та централізованого, ефективного впровадження. Саме ці дії дозволять зменшити дефіцит інвестиційних ресурсів, знизити страхові ризики впроваджувати новітні інноваційні технології та виробляти високоякісну продукцію. Сільськогосподарським товаровиробникам необхідні грошові надходження для фінансування своєї поточної діяльності, оновлення основних засобів виробництва та впровадження новітніх технологій, страхування наявних ризиків, розвитку торговельної та транспортної інфраструктури. Застосування інноваційних технологій виробництва, модернізація основних фондів і їх капітальний ремонт призводить до здешевлення виробничого процесу й підвищення якості продукції. Звичайно, такі впровадження потребують витрат. Проте відбувається процес відшкодування даних вкладень за рахунок амортизації та кінцевого отриманого прибутку [34]. Капітальні інвестиції галузі сільського господарства України наведені у таблиці(табл.. 1.7).

Таблиця 1.7 - Капітальні інвестиції галузі сільського господарства у їх загальній сумі за 2015-2019 роки, млн..грн.

	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Усього	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4	623978,9
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	30154,7	50484,0	64243,3	66104,1	59129,5
Питома вага капітальних інвестицій галузі сільськогосподарства у загальній сумі капітальних інвестицій,%	11,0	14,1	14,3	11,4	9,5

За даними таблиці 1.7 питома вага капітальних інвестицій галузі сільського господарства у загальній сумі капітальних інвестицій має тенденцію до зниження. Так у 2019 році частка інвестицій у агропромислове виробництво становить 9,5%.

Інвестиції в сільське господарство здатні вирішити декілька ключових завдань розвитку економіки: підтримання та стимулювання загального економічного зростання, підтримання екологічної та продовольчої безпеки, зниження рівня бідності у довгостроковій перспективі [35].

Узагальнюючи стан функціонування сільськогосподарської галузі, доцільно виділити такі основні проблеми її розвитку [36,37,38]:

неефективне використання земель полягає в тому, що великі обсяги експорту забезпечуються швидше великими площами під посіви ніж високою врожайністю;

недостатній рівень забезпечення спеціалізованою сільгосптехнікою та низький рівень впровадження досягнень науково-технічного прогресу, поширення прогресивних технологій;

сезонність сільського господарства та значна міра залежності від природно-кліматичних умов;

великі земельні території не завжди є гарантом високого і стабільного прибутку. На сучасному етапі діяльності сільськогосподарських підприємств доцільно не лише здійснювати модернізацію виробництва, а використовувати точні технології при посіві і обробці, нових стійких до хвороб і погодних умов гібридів посівного матеріалу. Це дозволяє бути менш залежними від кліматичних факторів;

нераціональне використання земельних ресурсів, зокрема, потенціалу меліорованих земель зниження родючості ґрунтів, забруднення, непередумана меліорація, виснаження через недотримання сівозмін та вирощування монокультур, недостатнє внесення органічних добрив, натомість значне внесення на окремих територіях мінеральних добрив, отрутохімікатів та засобів захисту рослин негативно позначаються на ефективності

сільськогосподарського виробництва;

втрата значної частини основних фондів сільськогосподарських підприємств різної форми власності (зокрема, земельних ресурсів), а також суден рибпромислового флоту через тимчасову окупацію Автономної Республіки Криму та м. Севастополь.

Сільське господарство, як одна з галузей народного господарства, робить вагомий внесок у соціально-економічний розвиток країни. Підприємства агропромислового комплексу у своїй діяльності виробляють продукти харчування та продукти, які є ресурсами для інших галузей народного господарства. Однак, ефективний її розвиток можливий лише за належного та ефективного управління всередині галузі та належного рівня підтримки та сприяння з боку держави. Для повноцінного та ефективного функціонування галузі наявні усі необхідні ресурси, зокрема, належні сприятливі кліматичні умови, родючі ґрунти та земельні ресурси. Але через невідповідність зовнішнім стандартам українські товаровиробники сільськогосподарської продукції не можуть повноцінно проявити себе на світовому ринку продуктів харчування. Тому необхідною умовою розвитку агропромислового комплексу країни є активізація інвестиційної діяльності у сільськогосподарській галузі.

1.3. Вимірювання ризиків на підприємствах сільського господарства при плануванні інвестицій

Складне економічне становище сільськогосподарських товаровиробників обумовлює необхідність пошуку способів і методів управління ризиками, що дозволяють забезпечити стабілізацію і послідовне підвищення ефективності аграрного сектору економіки. У зв'язку з цим, важливого значення набувають аналіз економічної ситуації в сільському господарстві та розробка науково обґрунтованої системи заходів щодо підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва за допомогою системи управління ризиками [38].

Сільськогосподарська галузь відноситься до найбільш ризикованих видів підприємницької діяльності. На збільшення ступеня невизначеності соціально-економічних процесів в сільському господарстві значно впливають проведення аграрних реформ, становлення ринкових взаємовідносин, зміна форм власності та господарювання. Це, відповідно, підсилює вплив ризиків на аграрний бізнес. Разом з цим зростає вплив макроекономічних показників. Перед галуззю сільського господарства встановлені стратегічні завдання щодо збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення її конкурентоспроможності, завоювання і утримання своєї ніші на світовому ринку. Тому систему мінімізації агроризиків необхідно розглядати як комплекс ефективних механізмів та інструментів держави та приватного сектору. Стає зрозумілим, що, така система являє собою необхідну складову частину ринкової інфраструктури та є одним з базових елементів сталого розвитку галузі [39].

Послідовність оцінки інвестиційних ризиків типова для підприємств усіх галузей, в тому числі і для сільськогосподарських товаровиробників. Вона складається з п'яти етапів, що включають наступні дії (рис. 1.8) [40].

В аграрній сфері ризикове середовище, враховуючи ряд причин, має свої специфічні особливості. Це вимагає від підприємств сільського господарства працювати над поглибленим вивченням ризиків, які мають максимальний ступінь впливу на отримання кінцевого результату [42]. Початковим етапом для оцінки ризиків при реалізації інвестиційних проектів у сфері сільського господарства є виявлення причин і джерел їх виникнення. Для агросфери, як і для усіх інших галузей, існує ряд зовнішніх та внутрішніх факторів (явищ та/або процесів), які є причинами невизначеності результатів діяльності, зумовлених певними змінами або діями суб'єктів господарювання [43]. Але існують такі джерела ризиків, які притаманні сільському господарству. Вони представлені у вигляді таблиці (табл..1.8).

Рис. 1.8 – Етапи оцінки ризиків інвестиційних проектів

Таблиця 1.8. – Джерела ризиків в сільському господарстві

Зовнішні	
Прямої дії	Непрямої дії
реформування аграрного сектору; непередбачуваність змін кон'юктури ринку сільгосптоваровиробників; нестабільність податкової політики держави;	нестабільність природних процесів зростання зернових культур і худоби та схильність їх до захворювань; вплив погодно-кліматичних умов на результати виробництва; втрата частини продукції від стихійного лиха

Продовження табл.. 1.8

Внутрішні	
Об'єктивні	Суб'єктивні
моральне старіння техніки; невідповідність якості продукції певним вимогам; сезонність виробництва; віддаленість господарств від ринків збуту; тривалість зберігання сільськогосподарської продукції	Недостатність фахівцями агропромислової сфери; проблеми управління фінансовими ризиками;

Виробничій структурі сільськогосподарських підприємств притаманні, відмінні від інших галузей народного господарства, риси, які служать додатковими джерелами ризиків. До них відносять еколого-біологічні системи. Біологічна природа ресурсів обумовлює: сезонність виробництва, схильність тварин і рослин до захворювань, псування шкідниками. Все це є причиною істотного розриву між часом вкладення ресурсів і отримання віддачі від них. Протягом великого часового лагу значно знижується точність прогнозування, зростає кількість і посилюється вплив непередбачених факторів, що викликають відхилення від намічених показників [44].

У сільському господарстві значна частина фондів відтворення формується за рахунок власної продукції, тому зниження обсягів виробництва сільськогосподарської продукції тягне за собою нестачу засобів виробництва в наступні періоди. В результаті порушується технологічний процес і виникає необхідність залучення додаткових коштів для поповнення ресурсів [45]. Сільгосптоваровиробники є ціноотримувачами. Ринкові ціни на деяку сільськогосподарську продукцію підтримуються урядовими програмами. Очікування багатих врожаїв приносять зменшення ціни реалізації. Збутові витрати сільськогосподарських товаровиробників поглиблюються такою

особливістю сфери, як віддаленість господарств від ринків збуту. У зв'язку з цим виникає проблема транспортування готової продукції, її зберігання. З іншого боку, низька еластичність попиту на продукцію сільського господарства, як предметів першої необхідності, при зміні ринкових цін і доходів населення, а також придатність деяких видів продукції до досить тривалого зберігання (зерно) дещо компенсують понесені збутові витрати [46].

В аграрній сфері особливе місце займає фінансування поточної діяльності. Перш за все, це пов'язано з сезонністю виробництва, потребою у значних інвестиціях і залежністю від кредитних ресурсів, які в агропромисловості вище, ніж у підприємців інших сфер народного господарства. Крім того, при прийнятті рішення про надання інвестицій, фінансові організації (інвестори) враховують ризиковий характер підприємництва в аграрній сфері. Тому наявні фінансові ризики (серед яких зниження рентабельності або збитковості виробництва, висока питома вага позикового капіталу в структурі пасивів підприємства, відсутність резервів високоліквідних активів та інші) закладають в ціну послуг [47].

Після виокремлення усіх можливих факторів впливу на діяльність сільськогосподарських підприємства є можливість ідентифікувати притаманні саме цій галузі ризики і навести їх класифікацію (рис.1.9).

Вимір інвестиційних ризиків на сільськогосподарських підприємствах можна здійснювати за допомогою ряду спеціальних методів. Ціль цього процесу полягає у встановленні розміру зміни аналізованого фактора, що характеризує доходи або втрати, і ймовірності його настання [48]. Можливі методи оцінки інвестиційних ризиків на підприємствах галузі сільського господарства представлені у вигляді таблиці (табл. 1.9) [50,51] .

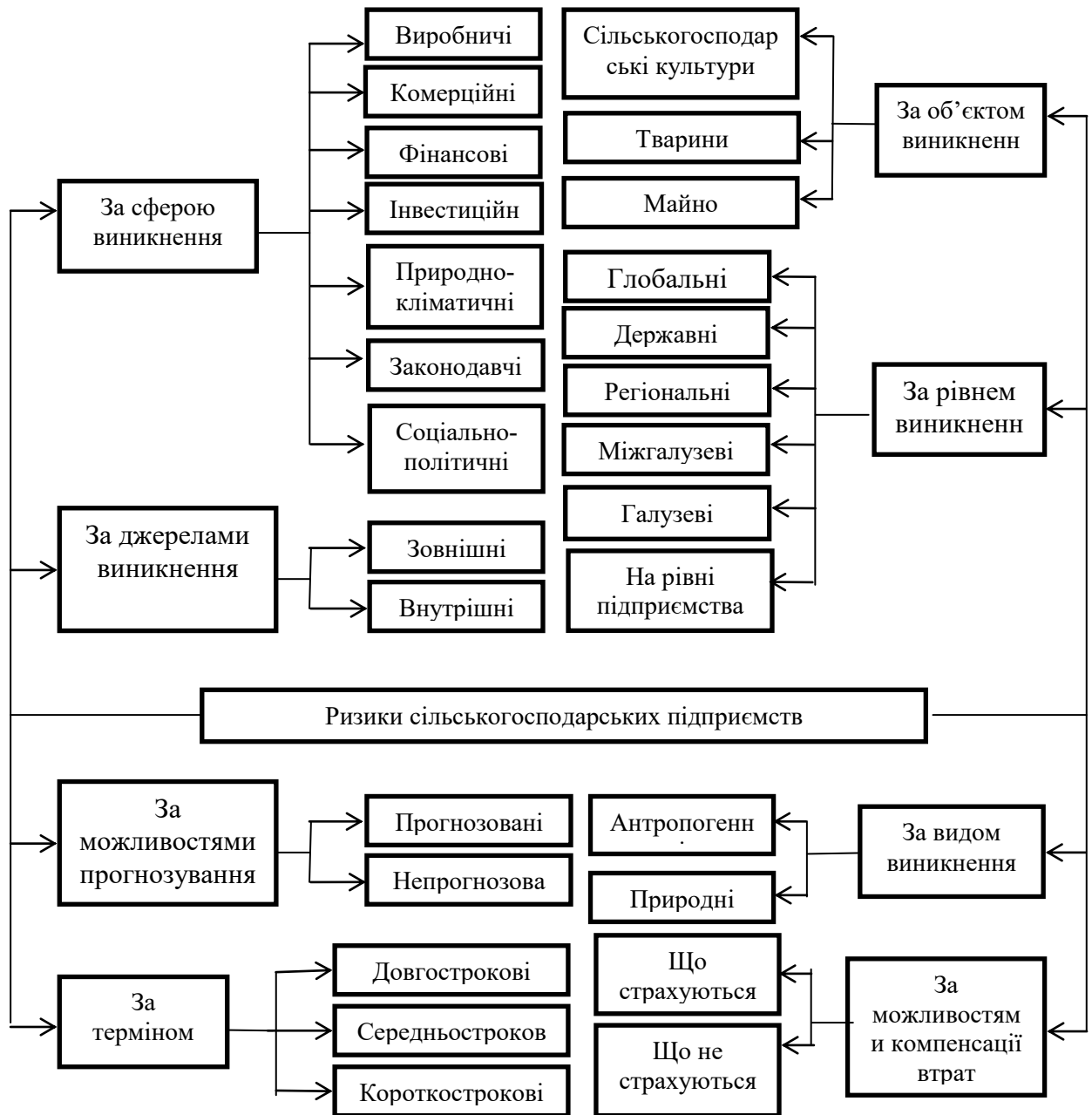

Рис.1.9 – Класифікація ризиків

Таблиця 1.9 – Методи визначення ризиків на підприємствах сільського господарства

Назва методу	Переваги	Недоліки
1	2	3
Метод аналогій	можливість розрахунку ризику в умовах різноспрямованої дії факторів, які його спричиняють, з нечіткою оцінкою ступеня впливу кожного з них;	Ряд економічних процесів і ситуацій характеризуються специфічними особливостями, тому на них не можуть бути автоматично перенесені наявні

Продовження табл. 1.9.

1	2	3
	можна визначити вплив кожного фактору ризику, оцінити його частку в загальній сумі втрат.	дані про аналоги.
Статистичний метод	дозволяє визначити очікувану ймовірність настання ризиків, їх значимість для підприємства, надає можливість одержання найбільш повної кількісної інформації про рівень ризику.	джерела походження ризику не аналізуються (ризик береться як цілісна величина); якщо в якості досліджуваного об'єкту виступає нове підприємство, то використання неможливе
Метод експертних оцінок	відносна простота для прогнозування в умовах неповної інформації; можливість прогнозувати якісні характеристик; достатня швидкість отримання інформації про досліджуваний об'єкт для обґрунтування управлінських рішень за неможливості виміряти параметри і характеристики об'єкта кількісними методами.	суб'єктивність думок експертів та обмеженість їхніх суджень. загроза недостовірності отриманих результатів, виникають значні труднощі при проведенні опитування експертів і обробці результатів; ставиться під сумнів кваліфікація експертів.
Рейтинговий метод	не передбачає аналізу великих масивів даних; одразу відбувається ранжування отриманого результату за певною шкалою;	виникає проблема вибору еталону для порівняння.
Метод дерева рішень	послідовно оцінюються наслідки кожної можливої вихідної події та обчислюється максимальна ймовірність кінцевої події.	значні витрати часу на проведення досліджень; можлива недооцінка будь-якої системи.

Таким чином, з метою підвищення ефективності інвестування у галузі сільського господарства необхідно здійснювати моніторинг можливих ризиків. Визначення ймовірності їх настання за допомогою методів вимірювання дозволяє сформулювати систему організаційно-економічних заходів зниження негативного впливу факторів ризику на результати виробничо-фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. В більшості випадків, як правило, недостатньо використовувати лише один метод оцінки ризиків. Це пов'язано з тим, що в різних ситуаціях і при виявленні різних видів ризиків необхідно використовувати відповідні методи оцінки, тобто підходити до процесу оцінки ризиків комплексно.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО – АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ АГРОФІРМА «НИВА»

2.1. Аналіз основних техніко-економічних показників СТОВ Агрофірма «Нива»

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Нива» спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур. Рослинництво є пріоритетним напрямком діяльності господарства. В обробці агрофірми знаходиться 2070 га ріллі в Донецькій області. Основні культури, вирощувані СТОВ Агрофірма «Нива» (рис.2.1) : озимі та ярі зернові (пшениця, ячмінь, кукурудза); соняшник; бобові (горох); інші культури (сорго, люцерна).

Інформація щодо структури вирощуваних культур за 2019 рік наведена у таблиці 2.1 та наочно зображена за допомогою діаграми (рис.2.1.)

Таблиця 2.1. – Вирощування агропромислових культур на СТОВ Агрофірма «Нива» (2019р.)

Культура	Кількість земельних угідь, відведених під вирощування, га	Питома вага, %
Зернові, у тому числі:	774,2	37,4
пшениця	433,6	20,9
ячмінь	271,0	13,1
кукурудза	69,6	3,4
Соняшник	952,2	46,0
Горох	99,4	4,8
Інші культури, у тому числі:	244,3	11,8
люцерна	185,7	9,0
сорго	58,6	2,8
Всього	2070	100

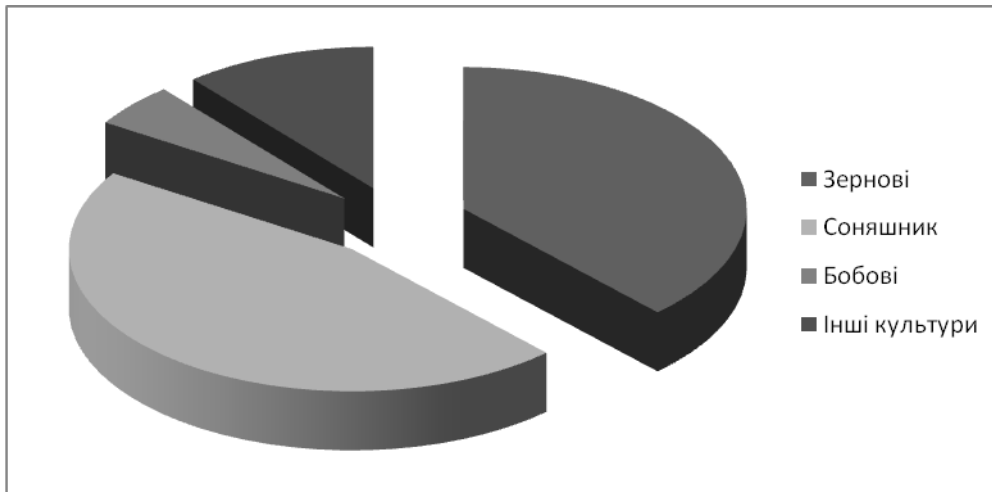

Рис. 2.1 – Структура культур, вирощуваних на СТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р.

Специфіка рослинництва полягає у тому, що зернові культури діляться на озимі, тобто висіваються восени під зиму і ярові. Поєднання озимих та ярих культур, має важливе економічне значення. Основні роботи по вирощуванню озимих та ярих культур (посів, збирання, оранка та ін), не збігаються за часом, тому надається можливість краще використовувати землю, техніку і трудові ресурси [52]. Достатньо високу врожайність, незважаючи на ведення сільськогосподарської діяльності в Донецькій області, яка є зоною ризикованого землеробства, господарству забезпечується багаторічним досвідом провідних спеціалістів, введенням в експлуатацію новітніх агротехнологій та удосконаленням технічного стану засобів виробництва.

Також підприємство займається переробкою та зберіганням вирощеної продукції. Дані напрямки діяльності СТОВ Агрофірма «Нива» включають в себе наступні види виробництва: потужності для обробки продукції (очищення, сортування, зберігання); виробництво власного насіння для посівів зернових: пшениця, кукурудза, соняшник. Завданням СТОВ Агрофірма «Нива» є підтримання і розширення своїх позицій на території східного регіону України з виробництва сільськогосподарської продукції.

Об'єктом аналізу є економічні результати господарської діяльності СТОВ Агрофірма «Нива». На основі даних фінансової звітності підприємства проаналізовані техніко-економічні показники, що характеризують роботу

підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 – 2019 рр.

Показники	Попередній рік 2018	Звітний рік 2019				Темп зміни до попереднього року
		За планом	Фактично	Виконання плану, %	Абсолютне відхилення	
1. Вартість майна, тис. грн.	47077	48010	48735	101,51	725	103,52
2. Обсяг товарної продукції, тис. грн:						
а) у діючих цінах, тис. грн.	35746	33515	32013	95,52	-1502	89,56
б) у порівняних цінах, тис. грн.	36112	34637	33820	97,64	-817	93,65
3. Собівартість товарної продукції, тис. грн.	25661	25226	23783	94,28	-1443	92,68
4. Обсяг реалізації, тис. грн.	36980	35370	32894	93,00	-2476	88,95
5. Витрати на виробництво та реалізацію продукції, тис. грн.	36380	38850	41130	105,87	2280	113,06
6. Прибуток (збиток), тис. грн.	8076	4837	4086	84,47	-751	50,59
7. Середньооблікова чисельність працюючих, усього, осіб	97	90	93	103,33	3	95,88
8. Фонд оплати праці, усього, тис. грн.	4536	4850	4797	98,91	-53	105,75
9. Середньомісячна заробітна плата, грн.	4701	5388	5158	95,73	-230	109,72
10. Дебіторська заборгованість, тис. грн.	2963	2250	1033	45,91	-1217	34,86
11. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1066	620	550	88,71	-70	51,59

За даними табл. 2.2 спостерігається, що протягом 2018-2019 рр. відбулося зниження обсягу товарної продукції на 1502 тис. грн., що на 10,44% менше показника 2018 року. Зростання показника витрат на виробництво та реалізацію

продукції на 2280 тис. грн. в порівнянні із запланованим значенням, враховуючи зміни обсягу її реалізації, призвело до зменшення чистого прибутку підприємства на 50,6%.

Середньооблікова чисельність працюючих підприємства СТОВ Агрофірма «Нива» має тенденцію до скорочення протягом 2018-2019 рр. Так, відбулося скорочення чисельності працівників на 4 чол., однак одночасно спостерігається тенденція до зростання середньомісячної заробітної плати у 2019 році відносно показника 2018 року на 9,7%, що вказує на збільшення фонду заробітної плати підприємства.

Тенденції зменшення спостерігаються в дебіторській та кредиторській заборгованостях: сума зменшилася на 65,4% та 48,4% відповідно, що вказує на скорочення зобов'язань перед підприємством інших контрагентів та перед підприємства перед іншими суб'єктами господарювання.

Результати аналізу основних техніко – економічних показників свідчить про можливість оновлення засобів виробництва, тому важливою складовою інформаційно – аналітичної оцінки є аналіз інвестиційної діяльності СТОВ Агрофірма «Нива». При його виконанні встановлюється сума інвестицій протягом аналізованого періоду господарювання підприємства, джерела їх фінансування, а також напрямки вкладення коштів і результати інвестицій. Спочатку необхідно дати порівняльний аналіз суми і напрямків вкладення коштів на підприємстві.

Після проведення аналізу фінансової звітності СТОВ Агрофірма «Нива» такі показники, як капітальні інвестиції у матеріальні та нематеріальні активи дорівнюють нулю. Тобто аналізований період характеризується відсутністю капітальних інвестицій. Особливу увагу треба приділити обсягам придбаних технологій (табл.2.3).

Таблиця 2.3 – Кількість придбаних підприємством нових технологій, одиниць

	Попередній період		Звітний період		Зміна кількості технологій	
	Кількість придбаних технологій	Кількість переданих технологій	Кількість придбаних технологій	Кількість переданих технологій	придбаних	переданих
1	2	3	4	5	6	7
Придбано (передано) нових технологій	5	5	7	6	2	1
у т.ч. :права на патенти, ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей	0	0	0	0	0	0
результати досліджень та розробок	2	2	3	2	1	0
ноу-хау, угоди на придбання (передачу) технологій	0	0	0	0	0	0
придбання (продаж) устаткування	3	3	4	4	1	1
інші	0	0	0	0	0	0

Згідно таблиці 2.3 у звітному 2019 році було придбано 2 одиниці нових технологій та передана 1 одиниця.

Важливим напрямком інвестування в діяльність підприємства є розробка і впровадження нових технологій і продуктів, які потребують певної суми витрат (табл.2.4).

Таблиця 2.4 – Аналіз інноваційних витрат підприємства, тис.грн.

	Попередній рік 2018	Звітний рік 2019	Відхилення	
			абс.	відн., %
1	2	3	4	5
Загальна сума витрат	236	187	-49	-20,8
у тому числі за напрямками внутрішні науково-дослідні роботи	51	40	-11	-21,6

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
зовнішні науково-дослідні роботи	16	12	-4	-25
придбання машин, обладнання, програмного забезпечення	10	32	12	32
придбання інших зовнішніх знань	0	0	0	0
інші витрати	159	100	-59	-37,1
Загальна сума за джерелами фінансування - разом	236	187	-49	-20,8
в тому числі:				
власні кошти	131	122	-9	-6,9
кошти державного бюджету	9	10	1	11,1
кошти місцевих бюджетів	15	4	-1	-73,3
кошти позабюджетних фондів	18	6	-12	-66,7
кошти вітчизняних і іноземних інвесторів	0	0	0	0
кредити	63	42	-21	-33,3
інші джерела фінансування	0	0	0	0

За даними таблиці 2.4 загальна сума витрат зменшилась на 49 тис.грн. У звітному році спостерігається зменшення витрат на внутрішні та зовнішні науково-дослідні роботи на наукові роботи на 20,8% і 21,6% відповідно. На придбання машин, обладнання та програмного забезпечення використано на 12 тис.грн. коштів більше ніж у минулому році.

У структурі фінансування спостерігаються наступні зміни: використання власних коштів скоротилося на 6,9%. Зменшення загальної суми витрат призвело до скорочення використання кредитів на 33,3% (тобто на 21 тис.грн.). Значне зменшення надходжень спостерігається за рахунок коштів місцевих бюджетів і позабюджетних фондів на 73,3% і 66,7% відповідно.

Формування висновків щодо напрямків і традиційних джерел фінансування інновацій завершується аналізом складу і структури (за елементами кошторису) загальної суми витрат, пов'язаних із виконанням науково-технічних робіт (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Склад і структура валових витрат на виконання науково-технічних робіт

	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	Сума, тис.грн	Стр- ра, %	Сума, тис.грн	Стр- ра, %	абс., тис.грн.	відн., %
Валові витрати на виконання робіт	410	100,00	380	100,00	-30	-7,3
- внутрішні витрати на наукові та науково-технічні роботи – всього	236	57,6	187	49,2	-49	-20,8
внутрішні поточні витрати:	51	12,4	40	10,5	-11	-21,6
витрати на оплату праці	23	5,6	36	9,5	13	50,5
відрахування на соціальні заходи	9	2,2	13	3,4	4	44,4
матеріальні витрати	153	37,4	98	25,8	-55	-36,0
інші матеріальні витрати	0	0,00	0	0,00	0	0,00
інші поточні витрати	0	0,00	0	0,00	0	0,00
капітальні витрати на дослідження і розробки:	174	42,4	193	50,8	19	10,9
1) земельні ділянки та споруди	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2) устаткування	44	10,7	81	21,3	37	84,1
3) інші капітальні витрати	130	31,7	112	29,5	-18	-13,8
- витрати на дослідження і розробки, виконані співвиконавцями	0	0,00	0	0,00	0	0,00

За отриманими результатами, які наведені в таблиці 2.5 валові витрати на виконання науково-технічних робіт збільшилися на 30 тис. грн.. Внутрішні витрати на наукові та науково-технічні роботи загалом скоротилися на 20,8%. Матеріальні витрати зменшилися на 55 тис. грн.. При цьому витрати на оплату праці та соціальні відрахування збільшилися на 50,5% і 44,4% відповідно у порівнянні з попереднім роком. Капітальні витрати на дослідження і розробки

загалом збільшилися на 19 тис. грн.. Спостерігаються значні збільшення витрат на устаткування у розмірі 37 тис. грн..

2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності СТОВ Агрофірма «Нива»

Загальний фінансовий результат роботи підприємства характеризується його дохідністю, яка визначається через абсолютний показник – прибуток та відносний – рентабельність. Інформаційною базою для аналізу й оцінювання прибутку і рентабельності виробництва використовується "Звіт про фінансові результати" (форма №2). Використовуючи інформацію Звіту про фінансові результати (див. додаток Б) проводиться порівняльний аналіз й оцінюється дохідність виробничо-господарської діяльності підприємства. Результати обчислень наводяться в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз формування фінансових результатів підприємства СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 – 2019 рр.

Показник	Попередній рік 2018, тис. грн.	Звітний рік 2019, тис. грн.	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5
1. Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	35746	32013	-3733	89,56
2. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	25661	23783	-1878	92,68
3. Валовий прибуток (збиток)	10085	8230	-1855	81,61
4. Інші операційні доходи	861	135	-726	15,68
5. Адміністративні витрати	1264	1497	233	118,43
6. Витрати на збут	1358	1571	213	115,68
7. Інші операційні витрати	204	1206	1002	зростання у 5,9 разів
8. Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	8120	4091	-4029	50,38
9. Дохід від участі у капіталі	0	0	0	0,00
10. Інші фінансові доходи	0	0	0	0,00

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5
11. Інші доходи	0	0	0	0,00
12. Фінансові витрати	0	0	0	0,00
13. Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0,00
14. Інші витрати	0	5	5	0,00
15. Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	8120	4086	-4034	50,32
16. Витрати (дохід) з податку на прибуток	0	0	0	0,00
17. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	8076	4012	-4064	49,68

Відповідно до розрахунків, наведених в таблиці 2.5 у звітному 2019 році чистий дохід від реалізації продукції знизився на 11,04% або на 3733 тис.грн. порівняно з показником 2018 року. Витрати підприємства навпаки мають тенденцію до зростання: адміністративні витрати збільшилися на 233 тис. грн, інші операційні витрати на 1002 тис. грн., витрати на збут зросли на 213 тис.грн., у результаті чого валовий прибуток зменшився на 18,39% у 2019 році. Інші операційні доходи, інші доходи, дохід від участі в капіталі має нульовий результат і вказує на відсутність руху фінансових ресурсів за даними статтями балансу.

Наступним етапом в аналізі фінансових результатів підприємства є виконання факторного аналізу формування прибутку від реалізації в звітному періоді, який враховує вплив на його величину зміни цін, витрат, обсягу виробництва та реалізації продукції. Факторний аналіз виконується способом ланцюгових підстановок [53]. Для його здійснення застосовується наступна формула (2.1):

$$\text{ЧП} = \text{О} \cdot (\text{Ц} - \text{С}), \quad (2.1)$$

де ЧП – сума прибутку від реалізації, грн.;

О – обсяг реалізації продукції, нат. од.;

Ц – ціна одиниці продукції, грн.;

C – повна собівартість одиниці продукції, грн.

Визначається сума прибутку від реалізації продукції соняшнику за рік:

$$\text{ЧП}_{2018} = 258412 * (12,6-8,7) = 1007,8 \text{ (тис.грн.)}$$

$$\text{ЧП}_{2019} = 232106 * (12,2-9,1) = 719,5 \text{ (тис.грн.)}$$

Для вимірювання впливу факторів на формування кінцевого прибутку використовується спосіб пропорційного розподілу. Для здійснення факторного аналізу кінцевого прибутку підприємства використовується наступна формула(2.2):

$$\text{ЧП} = \text{Ч}_{\text{ВР}} - \text{C}_{\text{РП}} + \text{Д}_i - \text{В}_a - \text{В}_з - \text{В}_{i_0} + \text{Д}_y + \text{Д}_{i_\phi} - \text{В}_{i_\phi} - \text{П}, \quad (2.2)$$

де ЧП – сума прибутку від реалізації, грн.

$\text{Ч}_{\text{ВР}}$ – чиста виручка, тис. грн.

$\text{C}_{\text{РП}}$ – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

Д_i – інші операційні доходи, тис. грн.

В_a – адміністративні витрати, тис. грн.

$\text{В}_з$ – витрати на збут, тис. грн.

В_{i_0} – інші операційні витрати, тис. грн.

Д_y – дохід від участі у капіталі, тис. грн.

Д_{i_ϕ} – інші фінансові доходи, інші доходи, тис. грн.

В_{i_ϕ} – фінансові та інші витрати, тис. грн.

П – величина податку на прибуток, тис. грн.

Чистий прибуток розраховується за формулою 2.2

$$\text{ЧП}_{2018} = 35746 - 25661 + 861 - 1264 - 1358 - 204 + 0 + 0 - 44 - 0 = 8076 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{2019} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 1206 + 0 + 5 - 74 - 0 = 4086 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП} = -3990 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум1}} = 32013 - 25661 + 861 - 1264 - 1358 - 204 + 0 + 0 - 44 - 0 = 4343 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум2}} = 32013 - 23783 + 861 - 1264 - 1358 - 204 + 0 + 0 - 44 - 0 = 6221 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум3}} = 32013 - 23783 + 135 - 1264 - 1358 - 204 + 0 + 0 - 44 - 0 = 5495 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум4}} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1358 - 204 + 0 + 0 - 44 - 0 = 5262 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум5}} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 204 + 0 + 0 - 44 - 0 = 5049 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум6}} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 1206 + 0 + 0 - 44 - 0 = 4047 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}7} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 1206 + 0 + 0 - 44 - 0 = 4047 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}8} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 1206 + 0 + 5 - 44 - 0 = 4052 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}9} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 1206 + 0 + 5 - 74 - 0 = 4022 \text{ тис.грн.}$$

$$\text{ЧП}_{\text{ум}10} = 32013 - 23783 + 135 - 1497 - 1571 - 1206 + 0 + 5 - 74 - 0 = 4022 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{чв}} = 4343 - 8016 = -3673 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ср}} = 6221 - 4343 = 1878 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{д}} = 5495 - 6221 = -726 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ва}} = 5262 - 5495 = -233 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{вз}} = 5049 - 5262 = -213 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{в}_{\text{іо}}} = 4047 - 5049 = -1002 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{ду}} = 4047 - 4047 = 0 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{д}_{\text{іф}}} = 4052 - 4047 = 5 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{в}_{\text{іф}}} = 4022 - 4052 = -30 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{п}} = 4022 - 4022 = 0 \text{ тис.грн.}$$

$$\sum \Delta \text{ЧП}_i = -3994 \text{ тис.грн.}$$

За результатами проведеного факторного аналізу було виявлено, що загалом сума чистого прибутку зменшилася на 3994 тис.грн.. Серед розрахованих чинників на отриманий результат найбільший вплив має скорочення чистої виручки на 3673 тис. грн.. і доходів від іншої операційної діяльності на 726 тис. грн.. Збільшення чистого прибутку відбулося за рахунок підвищення собівартості реалізованої продукції на 1878 тис.грн.. Разом з цим спостерігається зменшення витрат. Так відбувається скорочення на 1002 тис. грн. за статтею витрати від іншої операційної діяльності, на 233 тис. грн. за статтею адміністративні витрати, на 213 тис. грн.. за статтею витрати на збут.

Наступними показниками ефективності роботи підприємства є показники рентабельності. Аналіз рентабельності передбачає визначення й оцінювання ряду показників. Рентабельність продукції ($P_{\text{пр}}$) визначається за формулою 2.3.:

$$P_{\text{пр}} = \frac{\text{ПР}}{\text{С}} \cdot 100, \quad (2.3)$$

де ПР – загальний прибуток, грн.;

С – повна собівартість, грн.

Розрахунок рентабельності продукції СТОВ Агрофірма «Нива» відбувається у базовому ($P_{пр0}$) та фактичному ($P_{пр1}$) періодах:

$$P_{пр0} = 10085/25661 \cdot 100 = 39,3\%$$

$$P_{пр1} = 8230/23783 \cdot 100 = 34,6\%$$

$$\Delta P = 34,6 - 39,3 = -4,7\%$$

$$P_{ум1} = 8230/25661 \cdot 100 = 32,07\%$$

$$\Delta P_{\pi} = -7,23\%$$

$$\Delta P_c = 2,53\%$$

$$\sum \Delta P = -4,7\%$$

Спостерігається зменшення рентабельності продукції на 4,7%. При чому це відбувається за рахунок зменшення прибутку на 7,23% і підвищення повної собівартості виробу на 2,53%.

Використовуючи формулу (2.4.) розраховується рентабельність виробництва (P_v):

$$P_v = \frac{\text{ЧП}}{O_{\phi} + HO_{\phi}K} \cdot 100 \quad (2.4)$$

де ЧП – сума чистого прибутку підприємства за рік, тис. грн.;

O_{ϕ} – вартість основних фондів підприємства, тис. грн.;

$HO_{\phi}K$ – вартість оборотних коштів, які нормуються, тис. грн.

Рентабельність виробництва СТОВ Агрофірма «Нива» у базовому ($P_{в0}$) та фактичному ($P_{в1}$) періодах відповідно становить:

$$P_{в0} = 8076/(16211+14771) \cdot 100 = 26,06\%$$

$$P_{в1} = 4012/(18020+12374) \cdot 100 = 13,19\%$$

$$\Delta P = 13,19 - 26,06 = -12,87\%$$

$$P_{ум1} = 4012/(16211+14771) \cdot 100 = 12,94\%$$

$$P_{ум2} = 4012/(18020+14771) \cdot 100 = 12,23\%$$

$$\Delta P_{\text{чп}} = -13,12\%$$

$$\Delta P_{\text{осф}} = -0,71\%$$

$$\Delta P_{\text{нобк}} = 0,96 \%$$

$$\sum \Delta P = -12,87 \%$$

За результатами розрахунків рентабельність виробництва скоротилася на 12,87 %. Така зміна відбулася за рахунок скорочення чистого прибутку на 13,12%. Вартість основних фондів значно не вплинула на рентабельність виробництва.

Рентабельність активів (P_A) обчислюється як відношення чистого прибутку, отриманого підприємством за рік, до середньорічної вартості активів (2.5):

$$P_A = \frac{\text{ЧП}}{\bar{A}} \cdot 100 \quad (2.5)$$

де ЧП – сума чистого прибутку підприємства за рік, тис. грн.;

$\bar{A}$ – середньорічна вартість активів підприємства, тис. грн..

Розрахунок активів СТОВ Агрофірма «Нива» відбувається на основі результатів базового(P_{A0}) та фактичного(P_{A1}) періоду.

$$P_{A0} = 8076/32247 \cdot 100 = 25,04\%$$

$$P_{A1} = 4012/47906 \cdot 100 = 8,37\%$$

$$\Delta P = -16,67\%$$

$$P_{\text{ум1}} = 4012/32247 \cdot 100 = 12,44\%$$

$$\Delta P_{\text{чп}} = -12,6\%$$

$$\Delta P_a = -4,07\%$$

$$\sum \Delta P = -16,67\%$$

Результати розрахунку показують, що величина рентабельності активів зменшилася на 16,67 %. Зміни відбулися під впливом зниження показників величини чистого прибутку підприємства на 12,6% і середньорічної вартості активів на 4,1%.

Рентабельність основної діяльності ($P_{\text{осн}_д}$) розраховується як відношення чистого прибутку від реалізації до витрат на виробництво продукції (В). До складу витрат на виробництво продукції входить собівартість реалізованої продукції, а також витрати на збут й адміністративні витрати(2.6):

$$P_{\text{осн}_д} = \frac{\text{ЧП}}{B} \cdot 100 \quad (2.6)$$

Розрахунок рентабельності основної діяльності підприємства СТОВ Агрофірма «Нива» відбувається у базовому ($P_{\text{осн.д.0}}$) та фактичному ($P_{\text{осн.д.1}}$) періодах:

$$P_{\text{осн. д.0}} = 8076/27129 \cdot 100 = 29,77\%$$

$$P_{\text{осн. д.1}} = 4012/26486 \cdot 100 = 15,15\%$$

$$\Delta P = -14,62\%$$

$$P_{\text{ум1}} = 4012/27129 \cdot 100 = 14,78\%$$

$$\Delta P_{\Pi} = -14,99\%$$

$$\Delta P_{\text{в}} = 0,37\%$$

$$\sum \Delta P = -14,62\%$$

Спостерігається зменшення рентабельності основної діяльності на 14,99% через значне зменшення величини чистого прибутку.

Рентабельність власного капіталу ($P_{\text{вк}}$) розраховується як відношення чистого прибутку до середньорічної величини власного капіталу (2.7):

$$P_{\text{вк}} = \frac{\text{ЧП}}{\overline{\text{ВК}}} \cdot 100 \quad (2.7)$$

де ЧП – сума чистого прибутку підприємства за рік, тис. грн.;

$\overline{\text{ВК}}$ – середньорічна вартість власного капіталу підприємства, тис. грн..

Рентабельність власного капіталу СТОВ Агрофірма «Нива» у базовому ($P_{\text{вк0}}$) та фактичному ($P_{\text{вк1}}$) періодах відповідно становить:

$$P_{\text{вк0}} = 8076/42239 \cdot 100 = 19,12\%$$

$$P_{\text{вк1}} = 4012/47092 \cdot 100 = 8,52\%$$

$$\Delta P = -10,6\%$$

$$P_{\text{ум1}} = 4012/42239 \cdot 100 = 9,49\%$$

$$\Delta P_{\text{чп}} = -9,63\%$$

$$\Delta P_{\text{вк}} = -0,97\%$$

$$\sum \Delta P = -10,6\%$$

Спостерігається зменшення рентабельності власного капіталу на 10,6% через значне зменшення величини чистого прибутку (9,63%).

Рентабельність оборотних активів ($P_{\text{об а}}$) розраховується як відношення

чистого прибутку до середньорічної величини оборотних активів ($\overline{ОБА}$):

$$P_{BK} = \frac{ЧП}{\overline{ОБА}} \cdot 100 \quad (2.8)$$

де ЧП – сума чистого прибутку підприємства за рік, тис. грн.;

$\overline{ОБА}$ – середньорічна вартість оборотних активів підприємства, тис. грн..

Рентабельність оборотних активів СТОВ Агрофірма «Нива» становить:

$$P_{оба0} = 8076/23484 \cdot 100 = 34,39\%$$

$$P_{оба1} = 4012/25754 \cdot 100 = 15,58\%$$

$$\Delta P = -18,81\%$$

$$P_{ум1} = 4012/12374 \cdot 100 = 32,28\%$$

$$\Delta P_{чп} = -2,11\%$$

$$\Delta P_{оба} = -16,7\%$$

$$\Sigma \Delta P = -18,81\%$$

Рентабельність оборотних коштів зменшилась на 18,81%. Такі зміни відбулися через зменшення рентабельності оборотних активів на 16,7% и скорочення прибутку на 2,11%. Такі зміни вказують на необхідність оптимізації управління оборотними коштами підприємства.

Фінансовий стан підприємства у звітному році значно знизився у порівнянні з попереднім. Спостерігається зменшення за всіма статтями доходу фінансової звітності і, відповідно, збільшення витрат. Таким чином чистий фінансовий результат знизився на 50%. Для визначення основних чинників впливу було проведено факторний аналіз. За отриманими результатами найбільший вплив на формування прибутку підприємства має скорочення чистої виручки. Це значно вплинуло на рівень рентабельності підприємства в цілому.

Далі потрібно виконати вертикальний аналіз доходів і витрат підприємства. Результати наведені в таблицях 2.7 та 2.8.

Таблиця 2.7 –Вертикальний аналіз доходів підприємства за 2018-2019 рр.

Показник	2018 рік		2019 рік		Відхилення	
	Сума тис.грн	Питома вага, %	Сума тис.грн	Питома вага, %	В сумі тис.грн	В %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	35746	97,65	32013	99,58	-3733	89,56
Інші операційні доходи	861	2,35	135	0,42	-726	15,68
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші фінансові доходи	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші доходи	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Дохід від благодійної допомоги	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Дохід від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Дохід від благодійної допомоги	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Усього доходів	36607	100,00	32148	100,00	-4459	87,82

Основним доходом в загальній структурі доходів є чистий дохід від реалізації продукції, питома вага якого складає 97,6% в 2018 році. У 2019 році найбільша питома вага в загальній сумі доходів також припадає на чистий дохід від реалізації та складає 99,5%. Загальна тенденція зміни доходів незадовільна, адже сумарна кількість доходів знизилася на 4459 тис. грн.. в 2019 році, порівняно з показником 2018 р. Головною причиною таких змін є зменшення обсягів реалізації продукції.

Таблиця 2.8 – Вертикальний аналіз витрат підприємства за 2018-2019 рр.

Показник	2018 рік		2019 рік		Відхилення	
	Сума тис.грн	Питома вага, %	Сума тис.грн	Питома вага, %	Абс., тис.грн	Відн., %
1	2	3	4	5	6	7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	25661	90,08	23783	84,75	-1878	92,68

Продовження табл.. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Адміністративні витрати	1264	4,44	1497	5,33	233	118,4
Витрати на збут	1358	4,77	1571	5,60	213	115,68
Інші операційні витрати	204	0,72	1206	4,30	1002	591,18
Фінансові витрати	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Втрати від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші витрати	0	0,00	5	0,02	5	0,00
Витрати з податку на прибуток	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Усього витрат	28487	100,00	28062	100,00	-425	98,51

Собівартість реалізованої продукції зменшилася на 1878 тис. грн. у 2019 році. Разом з цим відбулось зростання адміністративних витрат на 233 тис. грн, інших операційних витрат на 1002 тис. грн, витрат на збут - на 213 тис. грн. Найбільша питома вага в загальній структурі витрат припадає на собівартість реалізованої продукції 90,08% в 2018 р. та 84,75% в 2019 р. відповідно.

2.3. Аналіз використання основних виробничих фондів СТОВ Агрофірма «Нива»

Важливим фактором підвищення ефективності виробництва на підприємствах є забезпеченість їх основними фондами в необхідній кількості та асортименті й більш повне їх використання. Задачі даного аналізу полягають у визначенні забезпеченості підприємства і його структурних підрозділів основними фондами і рівня їх використання, а також встановлення причин їх зміни, розрахунок впливу зміни основних фондів на обсяг виробництва продукції й інші показники, виявлення ступеня використання виробничої потужності підприємства й обладнання, виявлення резервів підвищення ефективності використання основних фондів [54]. Джерелами даних для аналізу є форма №1 "Баланс", форма №11-ОЗ "Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос)", форма №2 "Звіт про фінансові результати" (додаток В).

У процесі аналізу встановлюється обсяг основних фондів, їх динаміка та структура. Початкові дані для аналізу руху та структури основних фондів підприємства СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018-2019 рр. наведено в табл.

2.9 та 2.10 відповідно.

Таблиця 2.9 – Аналіз руху та структури основних фондів СТОВ Агрофірма «Нива» за 2019 р.

Група основних фондів	Наявність на початок року		Надійшли у звітному році		Вибули у звітному році		Наявність на кінець року	
	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Основні фонди основного виду діяльності	18017	100	74	100	68	100	18023	100
Невиробничі основні фонди	0	0	0	0	0	0	0	0
Всього основних фондів,	18017	100	74	100	68	100	18023	100
у тому числі активна частина	16720	92,80	61	82,43	59	86,76	16835	93,35

У звітному 2019 році надійшли 74 тис. грн. основних фондів, а вибуло 68 тис. грн. На кінець звітнього року на балансі підприємства нараховується основних фондів на суму 18023 тис. грн., що на 6 тис.грн. більше показника станом на початок року.

Таблиця 2.10 – Аналіз руху та структури основних фондів СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018 р.

Група основних фондів	Наявність на початок року		Надійшли у звітному році		Вибули у звітному році		Наявність на кінець року	
	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Основні фонди основного виду діяльності	14405	100	4250	100	638	100	18017	100

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Невиробничі основні фонди	0	0	0	0	0	0	0	0
Всього основних фондів,	14405	100	4250	100	638	100	18017	100
у тому числі активна частина	11906	82,65	4120	96,94	511	80,09	16869	93,63

У 2018 році надійшли 4250 тис. грн. основних фондів, а вибуло 638 тис. грн. На кінець року основних фондів нараховується 16869 тис. грн.

Наступним етапом аналізу руху і технічного стану основних виробничих фондів є розрахунок ряду показників. Розрахунок коефіцієнту оновлення ($K_{он}$) відбувається на основі формули(2.9).

$$K_{он} = \frac{ОФ_{н}}{ОФ_{к.р.}} \quad (2.9)$$

де $ОФ_{н}$ – вартість основних фондів, що надійшли, тис. грн.;

$ОФ_{к.р.}$ – вартість основних фондів на кінець року, тис. грн.

Коефіцієнт оновлення на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр. становить

$$K_{он.18} = 4250/18017*100= 23,58\%$$

$$K_{он.19} = 74/18023*100= 0,41\%$$

Коефіцієнт вибуття ($K_{виб}$) на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр розраховується за формулою (2.10).

$$K_{пр} = \frac{ОФ_{виб}}{ОФ_{п.р.}} \quad (2.10)$$

де $ОФ_{в}$ – вартість основних фондів, що вибули, тис. грн.;

$ОФ_{п.р.}$ – вартість основних фондів на початок року, тис. грн.

$$K_{виб.18} = 638/14405*100= 4,43\%$$

$$K_{виб.19} = 68/18017*100= 0,37\%$$

Для розрахунку коефіцієнту приросту ($K_{пр}$) застосовується формула(2.11).

$$K_{пр} = \frac{ОФ_{пр}}{ОФ_{п.р.}} \quad (2.11)$$

де $ОФ_{пр}$ – сума приросту основних виробничих фондів, тис. грн..

Коефіцієнт приросту на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр. відповідно дорівнює:

$$K_{пр.18} = 3612/14405*100= 25,07\%$$

$$K_{пр.19} = 6/18017*100= 0,03\%$$

Коефіцієнт зносу ($K_{зн}$) на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр розраховується за формулою (2.12):

$$K_{зн} = \frac{ОФ_{зн}}{ОФ_{перв}} \quad (2.12)$$

де $ОФ_{зн}$ – сума зносу основних фондів, тис. грн.;

$ОФ_{перв}$ – первісна вартість основних фондів на відповідну дату, тис. грн.

$$K_{зн.18} = 14344/32361*100= 44,32\%$$

$$K_{зн.19} = 16514/34537*100= 47,82\%$$

Розрахунок коефіцієнту придатності ($K_{прид}$) відбувається на основі формули (2.13).

$$K_{прид} = 1 - K_{зн} , \quad (2.13)$$

Коефіцієнт придатності на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр. становить:

$$K_{прид18} = 1 - 0,4432 = 0,5568$$

$$K_{прид19} = 1 - 0,4782 = 0,5218$$

Узагальнюючим показником, який характеризує рівень забезпеченості підприємства основними виробничими фондами, є фондоозброєність праці. Показник загальної фондоозброєності праці розраховується відношенням середньорічної вартості ПВФ до середньооблікової чисельності робочих. Для розрахунку коефіцієнту фондоозброєності праці(ФО) використовується формула (2.14).

$$ФО = Вф/ Чзм, \quad (2.14)$$

Вф - середньорічна вартість ПВФ;

ЧЗМ - середньооблікова чисельність робочих.

Значення коефіцієнту фондоозброєність праці на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр. відповідно:

$$\Phi O_{18} = 16211 / 97 = 167,12 \text{ грн./чол.}$$

$$\Phi O_{19} = 18020 / 93 = 193,76 \text{ грн./чол.}$$

Всі результати розрахунків представлено в таблиці (табл.. 2.11) та розраховано відхилення.

Таблиця 2.11 – Аналізу руху і технічного стану основних виробничих фондів на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» за період 2018 -2019 рр.

Показник	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення, 2019-2018
Коефіцієнт оновлення ($K_{он}$)	0,2358	0,0041	-0,2317
Коефіцієнт вибуття ($K_{в}$)	0,0443	0,0037	-0,0406
Коефіцієнт приросту ($K_{пр}$)	0,2507	0,0003	-0,2504
Коефіцієнт зносу ($K_{зн}$)	0,4432	0,4782	0,035
Коефіцієнт придатності ($K_{прд}$)	0,5568	0,5218	-0,035
Фондоозброєність	167,12	193,76	26,64

Результати розрахунків свідчать про незадовільний стан основних виробничих фондів. Коефіцієнт оновлення менше нормативного значення 0,1 в аналізованих роках, а у звітному відповідно знизився на 0,2317 і становить 0,0041. Це свідчить про недостатній рівень модернізації. Коефіцієнт вибуття в 2019 склав 0,0037. Так як коефіцієнт вибуття менше коефіцієнта оновлення, то необхідно розглянути варіант розширеного відтворення основних фондів. Коефіцієнт приросту у 2019 р. порівняно з 2018 р. зазнав зміни у бік скорочення. Негативним явищем в діяльності підприємства є те, що основні засоби зношені на 44-47%, що свідчить про необхідність їх оновлення. Придатними до використання на кінець 2019р. є 53% вартості основних фондів СТОВ Агрофірма «Нива». Незначні зміни виявилися у коефіцієнта придатності зменшився на -0,0035 у 2019 р порівняно з 2018 р. Фондоозброєність зросла на

26,64 грн./чол.. з 2018 р. у 2019 році.

Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних фондів застосовуються наступні показники: фондovіддача, фондомісткість, рентабельність, відносна економія основних фондів. Показник фондovіддачі розраховується як відношення вартості товарної продукції до середньорічної вартості основних фондів. Вихідні дані представлені в табл. 2.12.

Таблиця 2.12. – Початкова інформація для аналізу фондovіддачі та фондомісткості на підприємстві СТОВ Агрофірма «Нива» у 2019 р.

Показники	За планом	Фактично	Абсолютне відхилення
1. Обсяг товарної продукції, тис.грн.	11120	10085	-1035
2. Середньорічна вартість, тис.грн.: - основних виробничих фондів (ОФ)	16566	16211	-355
3. Фондовіддача, грн./грн.: - основних виробничих фондів (ФВ)	0,671	0,622	-0,049
4. Фондомісткість, грн./грн.	1,48	1,607	0,127

За даними таблиці 2.12 обсяг товарної продукції та середньорічна вартість ОФ менше плану, а саме на 1035 тис. грн.. та 355 тис. грн., відповідно. Показники фондovіддачі та фондомісткості зазнали наступних змін. Зменшення фондovіддачі склало 0,049 грн./грн.. Показник фондомісткості збільшився на 0,127грн./грн.. у порівнянні з плановим показником.

Для проведення розрахунку рентабельності основних (P_{OF}) застосовується формула (2.15).

$$P_{OF} = \frac{ЧП}{\overline{ОФ}} \cdot 100 \quad (2.15)$$

де ЧП – чистий прибуток за даними форми №2 "Звіт про фінансові результати", тис. грн.;

$\overline{ОФ}$ – середньорічна вартість основних фондів за даними форми №1 "Баланс", тис. грн.

Рентабельності основних фондів СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. становить відповідно

$$P_{OF18} = 8076/16211 = 0,4981$$

$$P_{\text{оф19}} = 4012 / 18020 = 0,222$$

За результатами розрахунків спостерігається скорочення показника рентабельності основних фондів у 2019 році у порівнянні з показником 2018 року на 27,6%, що вказує на наявність проблем ефективності використання основних фондів.

Основні фонди підприємства створюють та вводять в експлуатацію з метою формування необхідної виробничої потужності, тобто максимально можливий річний обсяг випуску продукції певної номенклатури і якості при найбільш повному використанні обладнання, виробничої площі, застосуванні прогресивної організації і технології виробництва. Ступінь використання виробничої потужності характеризується наступними показниками. Загальний коефіцієнт використання виробничої потужності ($K_{\text{заг}}$) розраховується за формулою(2.16).

$$K_{\text{заг}} = \frac{ВП_p}{\overline{ВП_p}} \quad (2.16)$$

де $ВП_p$ – обсяг виробництва продукції за рік, нат. од.;

$\overline{ВП_p}$ – середньорічна виробнича потужність, нат. од.

Загальний коефіцієнт використання виробничої потужності СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. розраховується наступним чином:

$$K_{\text{заг18}} = \frac{50141}{50380} = 0,99$$

$$K_{\text{заг19}} = \frac{22138}{31298} = 0,71$$

Для визначення коефіцієнту інтенсивного використання виробничої потужності (K_i) застосовують формулу (2.17).

$$K_i = \frac{ВП_d}{\overline{ВП_d}} \quad (2.17)$$

де $ВП_d$ – середньодобовий випуск продукції, нат. од.;

$\overline{ВП_d}$ – середньодобова виробнича потужність, нат. од.

Коефіцієнт інтенсивного використання виробничої потужності СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. становить

$$K_{i19} = \frac{1005}{1423} = 0,71$$

$$K_{i18} = \frac{2460}{2501} = 0,98$$

Коефіцієнт екстенсивного використання виробничої потужності (K_e) визначається за формулою(2.18).

$$K_e = \frac{\text{ФРЧ}}{\text{ФРЧ}_{\text{розр}}} \quad (2.18)$$

де ФРЧ – фонд робочого часу, годин;

ФРЧ_{розр} – розрахунковий фонд робочого часу, годин.

Коефіцієнт екстенсивного використання виробничої потужності СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. становить:

$$K_{e18} = \frac{2002}{2008} = 0,997$$

$$K_{e19} = \frac{2004}{2008} = 0,998$$

Отже, можна зробити висновок що загальний коефіцієнт використання виробничої потужності зменшився на 0,32 в 2019 р. Коефіцієнт інтенсивного використання виробничої потужності також зменшився на 0,27 в 2019 р. Незначні зміни спостерігаються для коефіцієнт екстенсивного використання виробничої потужності (у 2019 р. відбувається підвищення показника на 0,001 порівняно з 2018 р.).

Аналіз роботи обладнання базується на системі показників, які характеризують використання його кількості, часу роботи, та враховують розподіл потужності. Розрізняють обладнання наявне і встановлене, обладнання, яке фактично використовується, і яке знаходиться у ремонті і на модернізації та резерви. Ступінь залучення обладнання у виробництво характеризуються рядом показників. Коефіцієнт використання наявного парку обладнання (K_n) розраховується за формулою (2.19).

$$K_n = \frac{O_k}{O_n} \quad (2.19)$$

де O_k – кількість обладнання, що використовується;

O_n – кількість наявного обладнання.

Отримані значення коефіцієнту використання наявного парку обладнання СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. становлять:

$$K_{n18} = \frac{294}{680} = 0,43$$

$$K_{n19} = \frac{245}{589} = 0,42$$

Для визначення коефіцієнту використання парку встановленого обладнання (K_v) застосовується формула (2.20).

$$K_v = \frac{O_k}{O_v} \quad (2.20)$$

де O_v – кількість встановленого обладнання.

Коефіцієнт використання встановленого обладнання СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. становить:

$$K_{v18} = \frac{54}{294} = 0,18$$

$$K_{v19} = \frac{67}{245} = 0,27$$

Коефіцієнт екстенсивного використання обладнання розраховується як співвідношення фактичного часу роботи обладнання до часу роботи за планом (2.21).

$$K_{\text{екстенсивного використання}} = t_{\text{фактичний}} / t_{\text{плановий}}, \quad (2.21)$$

де: $K_{\text{екстенсивного використання}}$ — коефіцієнт екстенсивного використання устаткування (верстатів), яке є на підприємстві;

$t_{\text{фактичний}}$ — фактичний час роботи обладнання, годин;

$t_{\text{плановий}}$ — плановий час роботи обладнання, годин.

Коефіцієнт екстенсивного використання обладнання СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. відповідно дорівнює:

$$K_{\text{екстенсивного використання}18} = 4208 / 4560 = 0,92$$

$$K_{\text{екстенсивного використання}19} = 4340 / 4560 = 0,95$$

Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання розраховується у вигляді відношення фактичного або планового обсягу випуску продукції у

натуральному виразі до максимально можливого обсягу випуску(2.22).

$$K_{\text{інтенсивного використання}} = V_{\text{ф}} / M_{\text{н}}, \quad (2.22)$$

де: $K_{\text{інтенсивного використання}}$ — коефіцієнт інтенсивного використання обладнання аналізованого підприємства;

$V_{\text{ф}}$ — фактичний обсяг випуску продукції, тис. грн.;

$M_{\text{н}}$ — виробнича потужність, штук.

Результати розрахунку коефіцієнту інтенсивного використання обладнання СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. наступні:

$$K_{\text{інтенсивного використання}18} = 669 / 50380 = 0,01$$

$$K_{\text{інтенсивного використання}19} = 180 / 31298 = 0,006$$

Коефіцієнт інтегрального використання обладнання представляє собою добуток коефіцієнтів екстенсивного та інтенсивного використання обладнання (2.23).

$$K_{\text{інтегрального навантаження}} = K_{\text{екст. викор.}} \times K_{\text{інтенс. викор.}} \quad (2.23)$$

Коефіцієнт інтегрального використання обладнання СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр. становить:

$$K_{\text{інтегрального навантаження}18} = 0,92 \times 0,01 = 0,0092$$

$$K_{\text{інтегрального навантаження}19} = 0,95 \times 0,006 = 0,0057$$

Всі розрахунки представляються у вигляді таблиці 2.13 та визначаються абсолютні та відносні відхилення .

Таблиця 2.13 – Аналіз використання обладнання СТОВ Агрофірма «Нива» за 2018-2019 рр.

Показник	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення (2019-2018)	Відносне відхилення (2019/2018)
1	2	3	4	5
Коефіцієнт використання наявного обладнання	0,43	0,42	-0,01	-2,33
Коефіцієнт використання встановленого обладнання	0,18	0,27	0,09	50,00
Коефіцієнт екстенсивного використання обладнання	0,92	0,95	0,03	-3,26

Продовження табл. 2.13

1	2	3	4	5
Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	0,01	0,006	-0,004	-40,00
Коефіцієнт інтегрального використання обладнання	0,0092	0,0057	-0,0035	-38,04

Отже, коефіцієнт використання наявного парку обладнання зменшився на 0,01 в 2019 р., тобто на 2,33% у порівнянні з 2018р. Коефіцієнт використання парку встановленого обладнання виріс на 50% у звітному році. Незначні зміни відбулися в коефіцієнті екстенсивного використання обладнання: зменшення на 3,26% в порівнянні з попереднім роком. Коефіцієнт інтенсивного використання знизився на 40% у 2019р., що становить 0,004. Відповідно коефіцієнт інтегрального використання обладнання в 2019 р. зменшився на 38,04 %.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

3.1. Рекомендації з обґрунтування інвестиційного проєкту оновлення основних засобів

Питання розробки інвестиційних проєктів оновлення основних засобів мають важливе значення для підприємств усіх галузей і забезпечують підвищення ефективності діяльності в умовах ринкової економіки. Але цей процес повинен враховувати особливості кожної галузі, які впливають на весь період від ідеї до впровадження.

На першому етапі необхідним є проведення економічного аналізу (наведений у розділі 2). Незадовільні фінансові показники і низькі характеристики використання основних засобів виробництва обумовлюють необхідність підвищення ефективності діяльності господарства та розробки проєкту придбання новітньої високоякісної техніки. Це є передумовою для формування аргументів на користь прийняття позитивного рішення щодо капіталовкладень [55].

На наступному етапі визначається необхідний обсяг інвестицій, оцінюються фінансові можливості підприємства, для того щоб визначити джерела залучення грошових коштів, умови їх використання та повернення (за умови кредитування). Фінансування при використанні власного капіталу має ряд переваг: забезпечується сталий фінансовий стан підприємства, підвищується кредитоспроможність та незалежність від зовнішнього капіталу, виключаються витрати на фінансування. Однак, можливості такого фінансування обмежені низькими результатами виробничо-господарської діяльності [56].

Необхідною умовою розробки інвестиційного проєкту є розрахунок грошових потоків. Прогнозування динаміки грошових потоків пов'язане із галуззю функціонування господарства. Так в сільському господарстві існують

специфічні чинники впливу на інвестиційну діяльність підприємств. Серед них слід виділити можливу нерівномірність динаміки грошових потоків для ряду сільськогосподарських господарств. Тому при плануванні інвестиційної діяльності на підприємствах даного типу можливі наступні варіанти:

планування рівномірного потоку протягом усього періоду реалізації;

визначення за допомогою статистичних моделей прогнозного значення грошових потоків. Для сільського господарства доцільним є вибір другого варіанту прогнозування динаміки грошових потоків, адже на діяльність суб'єктів господарювання цієї галузі безпосередній вплив мають чинники, які залежать від природно-кліматичних умов (сезонність виробництва, урожайність, кількість опадів та ін..) [57].

На основі інформації, отриманої у попередніх етапах, необхідно виконати оцінку економічної ефективності інвестиційного проєкту, порівняти отримані результати (якщо розраховано 2 і більше варіантів) та сформулювати висновки згідно з критеріями кожного методу.

Розглянемо цей процес на прикладі сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю агрофірма «Нива». Після виконання аналізу внутрішньої звітності було встановлено, що СТОВ Агрофірма «Нива» має досить низькі показники ефективності використання основних засобів, адже рівень їх оновлення станом на 2019 рік складає 0,4%. Також слід звернути увагу на недостатні фінансові результати. Це вказує на наявні проблеми, пов'язані з використанням основних фондів у виробництві продукції. Як наслідок, виникають простой через незаплановані ремонти техніки та обладнання та, як наслідок, зниження ефективності функціонування підприємства в цілому.

Для підвищення ефективності функціонування СТОВ Агрофірма «Нива» необхідною умовою є придбання новітньої техніки, а саме, зернозбирального комбайну «New Holland TC 56», який має забезпечити високу продуктивність обмолочування і відділення зерна від соломи (90-92%), запобігаючи втратам від осипання дрібнонасіненних культур і полеглих хлібів, зменшити навантаження на персонал МТП, адже на підприємстві виявлено проблему не лише ефективності

використання основних засобів, а й плинності кадрів, а саме, технічного персоналу [58].

Станом на 01.11.2020р. вартість комбайну «New Holland TC 56», складає 5 620 тис. грн.. Фінансування інвестиційного проєкту можливо виконувати за декількома варіантами. У випадку, коли власних коштів достатньо для реалізації проєкту, то можливе фінансування за рахунок лише власного капіталу в сумі 5 620 тис. грн. (цільове капіталовкладення за рахунок коштів засновників). Якщо цих коштів буде недостатньо, виникає необхідність залучення кредитних ресурсів для повного або часткового фінансування. Для розрахунку як альтернативний використаємо змішаний тип (частина проєкту фінансується за рахунок власних коштів, інша – залученням банківського кредиту). При цьому альтернативна вартість капіталу прирівнюється до середньої відсоткової ставки депозиту 19%. Відсоток по банківському кредиту складає 32% .

Для розрахунку ефективності інвестиційного процесу необхідно визначити чисті грошові потоки СТОВ Агрофірма «Нива».

До основних особливостей грошових потоків на підприємствах сільського господарства слід віднести наступні:

з метою відтворення частина продукції, що виробляється на підприємствах сільського господарства не реалізується, тому не приймає грошової форми; потреба в покритті виробничих витрат є сезонним явищем. Воно не компенсується відповідними надходженнями від реалізації , що призводить до потреби в кредитних ресурсах; реалізація більшої частини продукції сільського господарства відбувається в четвертому кварталі, що обумовлено природним процесом вирощування рослин і тварин. Це безпосередньо впливає на обіг грошових коштів суб'єктів господарювання та викликає нерівномірні надходження виручки від реалізації продукції протягом року;

об'єкти природокористування, до яких відносяться земельні ділянки, лісові угіддя, водні ділянки та ін.. не беруть участі у формуванні собівартості продукції. До калькуляції враховуються лише затрати з меліорації [59].

Такі особливості діяльності підприємств даної галузі зумовлюють нерівномірність надходження та витрачання грошових коштів. Для наочного відображення аналізу руху грошових потоків у 2019 році (табл.. 3.1.) було використано дані форми №3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» річної фінансової звітності СТОВ Агрофірма «Нива».

Таблиця 3.1 – Формування грошових потоків на СТОВ Агрофірма «Нива» 2019 рік

Місяць	2019		Відхилення (+.-)
	Доходи, тис. грн..	Витрати, тис. грн..	
01	1120,3	946,3	174
02	1235,6	1032	203,6
03	1421,7	1132,6	289,1
04	1476,4	1036,5	439,9
05	1021,5	993,5	28
06	1201,6	1151,4	50,2
07	6053,5	5579,4	474,1
08	6138,6	5605,6	533
09	7561,4	6951,4	610
10	2146,5	1911,5	235
11	1480,3	996,3	484
12	1290,5	1134,5	156
Разом:	32148	28471	3677

На основі отриманих даних побудовано графіки динаміки надходження грошових коштів (рис.3.1) і витрачання грошових коштів(рис. 3.2) на СТОВ Агрофірма «Нива». Проведений аналіз дає змогу помітити, що рух грошових потоків в цих підприємствах протягом року був нерівномірний.

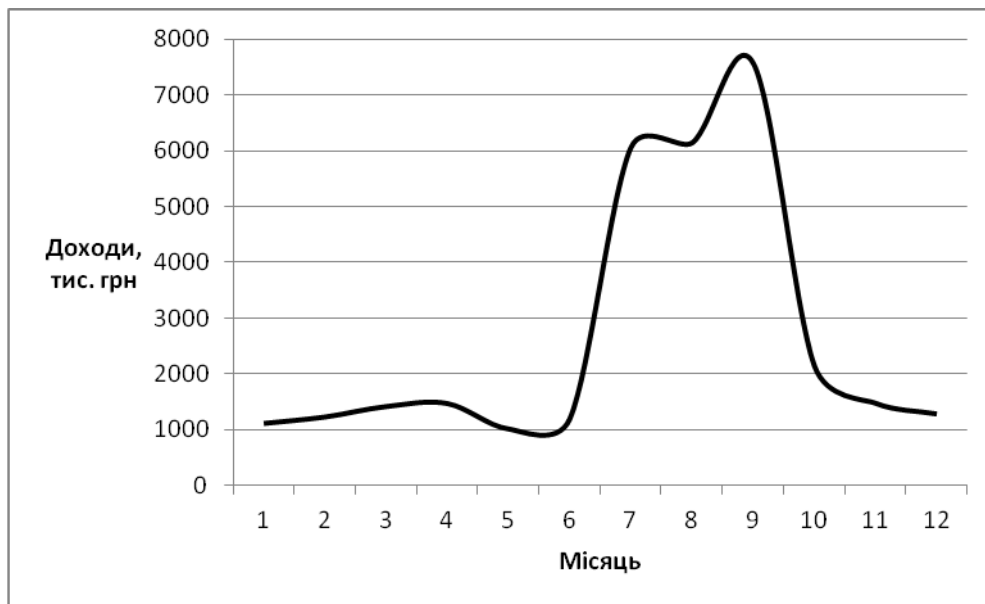

Рис.3.1 – Динаміка надходження грошових коштів на СТОВ Агрофірма «Нива» (2019 рік)

Отриманий графік (рис.3.1) показує, що на даному сільськогосподарському підприємстві найбільше надходжень грошових коштів припадає на місяці збору урожаю (з липня по вересень), їхній пік спостерігається у вересні і становить 7561,4 тис. грн. Починаючи із жовтня, надходження грошових коштів йдуть на спад. Найменші значення характерні для зимово-весняного періоду, коли проводяться підготовка до зимівлі та посівна кампанія (так, у травні надходження грошових коштів відмічається на позначці 1021,5 тис. грн).

За даними графіка (рис 3.2.), найбільші видатки грошових коштів відмічаються у період збору урожаю сільськогосподарських культур через значні витрати паливно-мастильних матеріалів, запасних частин, збільшення оплати праці за рахунок зростання обсягу робіт тощо. Так, у вересні витрачання грошових коштів становить 6951,4 тис. грн.. Другим піком видатків є період з листопада по березень, коли у сільськогосподарських підприємствах проводяться весняно-осінні польові роботи з підготовки ґрунту, внесення добрив, отрутохімikatів, пестицидів та гербіцидів і т.п.

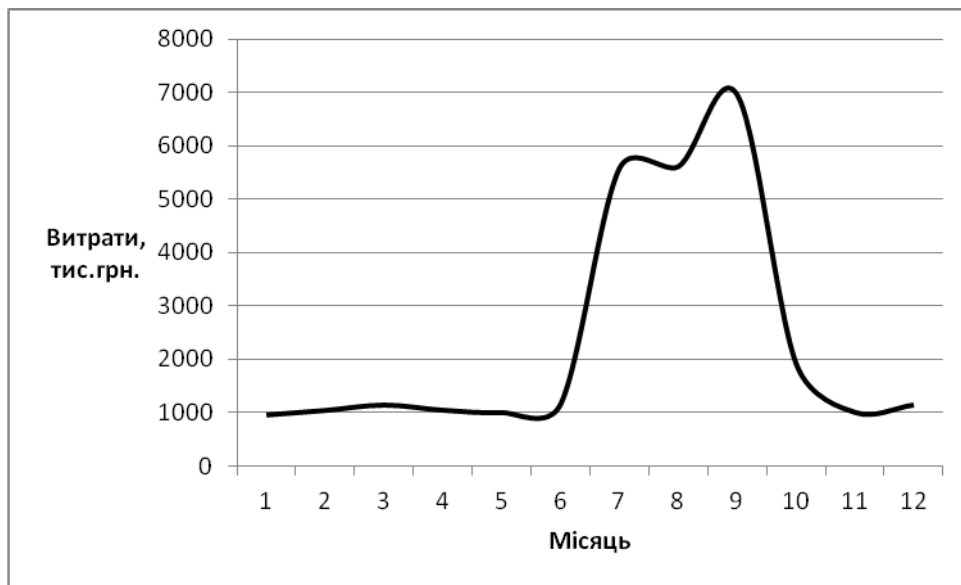

Рис.3.2 – Динаміка витрачання грошових коштів на СТОВ Агрофірма «Нива» (2019 рік)

Для моделювання динаміки чистих грошових потоків (ЧГП) на підприємстві використовується адаптивна модель Брауна (модель експоненціального згладжування) з лінійною тенденцією і прогнозуються дані на три кроки вперед за допомогою алгоритмів першого і другого способів даної адаптивної моделі. Модель Брауна здатна послідовно адаптуватися до нового рівня процесу без значного реагування на випадкові відхилення, а також дозволяє врахувати фактор часу [60]. Для розрахунку використовується інформація форми №3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» річної фінансової звітності СТОВ Агрофірма «Нива» (табл.. 3.2)

Таблиця 3.2 – Вихідні дані

Роки	2015	2016	2017	2018	2019
Чисті грошові потоки, тис. грн..	2419	2204	2781	5838	3677

Першим етапом є розрахунок динаміки грошових потоків за допомогою способу екстраполяції. За точками часового ряду оцінюється, за допомогою методу найменших квадратів (МНК), значення a_0 і a_1 параметрів лінійної моделі $y_0(t) = a_0 + a_1t$. Розрахунок здійснюється у вигляді таблиці (табл.. 3.3).

Таблиця 3.3 – Допоміжна таблиця для розрахунку значень a_0 і $a_1 t$

t	y	t ²	y ²	t y
1	2419	1	5851561	2419
2	2204	4	4857616	4408
3	2781	9	7733961	8343
4	5838	16	34082244	23352
5	3677	25	13520329	18385
15	16919	55	66045711	56907
Сер. знач.	3383,8	11	13209142,2	11381,4

Система рівнянь має вигляд:

$$\begin{cases} 5a_0 + 15a_1 = 16919 \\ 15a_0 + 55a_1 = 56907 \end{cases}$$

Коренями системи рівнянь є наступні значення $a_0=1538,8$, $a_1=615$. Тоді рівняння тренда має вигляд:

$$y_0(t)=1538,8+615 t$$

Прогноз для першого кроку при $t=1$ становить

$$y_0(t)= a_0(0)+ a_1(0)*1=1538,8+615 t*1=2153,80$$

Величина відхилення дорівнює

$$E_1=y-y_1=2419-2153,8=265,20$$

Проводиться коригування параметрів моделі a_0 і a_1

$$a_0(1)= a_0(0)+ a_1(0)+(1-\beta)2e(1)=1538,8+615+(1-0,8)^2*(265,20)=2164,41$$

$$a_1(1)= a_1(0)+(1-\beta)2e(1)= 615+(1-0,8)^2*(265,20)=617,65$$

Обчислення повторюються до кінця спостережень. Отримані результати представлено у вигляді таблиці (табл.. 3.4).

Таблиця.3.4 – Результати розрахунку за моделю Брауна (екстраполяція лінійного періоду)

t	yt	a ₀	a ₁	yt	e	e /y*100
		1538,8	615,0			
1	2419	2164,41	625,61	2153,80	265,20	
2	2204	2767,48	603,02	2768,80	-564,80	
3	2781	3346,87	579,44	3371,47	-590,47	21,23
4	5838	4002,77	655,91	3953,95	1884,05	32,27
5	3677	4619,41	616,64	4654,25	-977,25	26,58
Сума						80,08
Середня відносна похибка						16,02

Для вибору моделі розраховується показник точності при різних значеннях параметру α (табл.. 3.5.):

$\alpha=(0,1; 0,2; 0,3; 0,5; 0,6; 0,7; 0,8; 0,9$

Таблиця 3.5 – Показники точності

α	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9
Середня відносна похибка	16,23	16,13	16,72	17,73	19,93	21,63	24,85	29,07	34,4

Параметри побудованої моделі використовуються для побудови точкового прогнозу. Отримані результати наочно зображаються у вигляді графіку (рис.3.3).

$$y_4(1)=y_5= a_0(4)+ a_1(4)*1=4619,41+616,64*1=5236,05$$

$$y_4(2)=y_6= a_0(4)+ a_1(4)*2=4619,41+616,64*2=5852,69$$

$$y_4(3)=y_7= a_0(4)+ a_1(4)*3=4619,41+616,64*3=6469,33$$

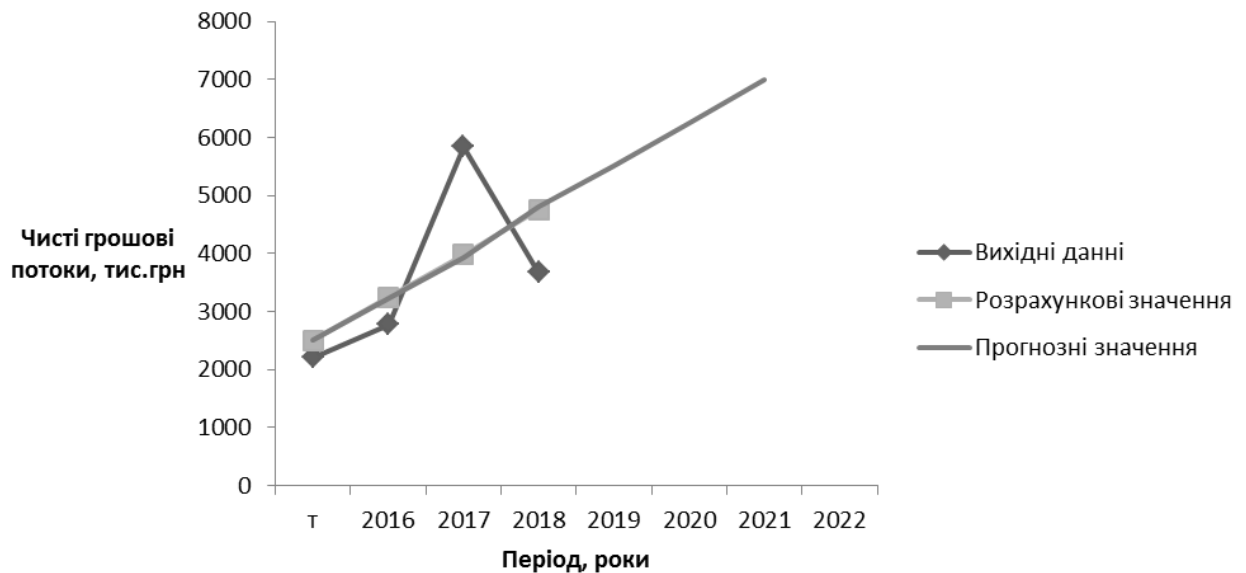

Рис. 3.3 – Вихідні значення грошових потоків і прогностичні результати моделювання за допомогою моделі Брауна ($\alpha=0,2$; $\beta=0,8$.)

На наступному етапі моделювання застосовується алгоритм розрахунку на основі експоненціальних середніх. За точками часового ряду оцінюються, за допомогою МНК, значення a_0 і a_1 параметрів лінійної моделі $y_0(t) = a_0 + a_1 t$. Розрахунок здійснюється у вигляді таблиці (табл. 3.6.).

Таблиця 3.6. – Допоміжна таблиця для розрахунку значень a_0 і a_1

t	y	t ²	y ²	t y
1	2419	1	5851561	2419
2	2204	4	4857616	4408
3	2781	9	7733961	8343
4	5838	16	34082244	23352
5	3677	25	13520329	18385
15	16919	55	66045711	56907
Сер. знач.	3383,8	11	13209142,2	11381,4

Система рівнянь має вигляд:

$$\begin{cases} 5a_0 + 15a_1 = 16919 \\ 15a_0 + 55a_1 = 56907 \end{cases}$$

Параметри побудованої моделі використовуються для побудови точкового прогнозу. Отримані результати зображуються у вигляді графіку (рис.3.4).

$$y_4(1)=y_5= a_0(4)+ a_1(4)*1=3835,8+243,13*1=4161,70$$

$$y_4(2)=y_6= a_0(4)+ a_1(4)*2=3835,8+243,13*2=4415,94$$

$$y_4(3)=y_7= a_0(4)+ a_1(4)*3=3835,8+243,13*3=4670,20$$

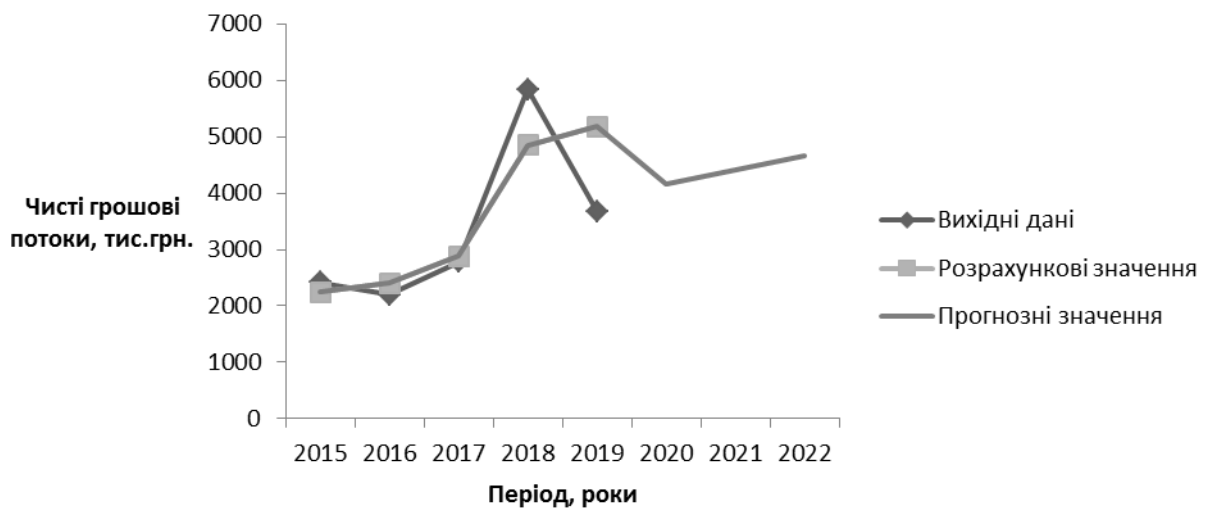
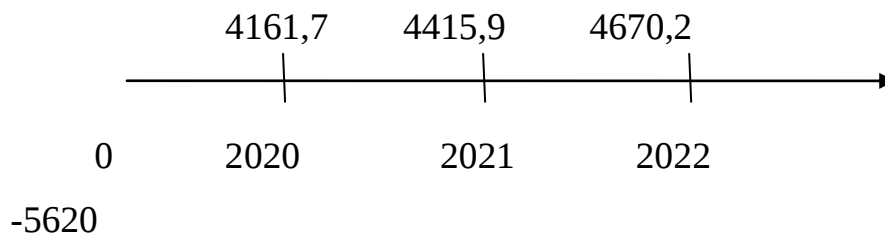

Рис.3.4 – Вихідні значення грошових потоків і прогнозні результати моделювання за допомогою моделі Брауна ($\alpha=0,2$; $\beta=0,8$.)

Для вибору варіанту грошового потоку порівнюються середні відносні похибки прогнозу. Похибка розрахована за допомогою першого способу становить 19,48, а другого – 17,16. Так як, $19,48 > 17,16$, то доцільно обрати грошовий потік, розрахований за способом з використанням експоненціальних середніх.

Схема інвестиційного проекту матиме вигляд:

Спочатку здійснюється розрахунок ефективності інвестиційного проекту, що фінансується за рахунок власного капіталу (на основі формул табл. 1.3).

Чиста дисконтова на вартість(ЧДВ) проекту при $i_1=19\%$ становить:

$$\begin{aligned} \text{ЧДВ}_1 &= -5620 + 4161,7 \cdot (1+0,19)^{-1} + 4415,9 \cdot (1+0,19)^{-2} + 4670,2 \cdot (1+0,19)^{-3} = \\ &= 3766,98 \text{ (тис.грн.)} \end{aligned}$$

Так як, отримане значення чистої дисконтованої вартості більше нуля ($3766,98 > 0$), то інвестиція є вигідною.

Для розрахунку внутрішньої норми прибутковості(ВНП) застосовується метод хорди. Значення ЧДВ при $i_2=60\%$ дорівнює:

$$\begin{aligned} \text{ЧДВ}_2 &= -5620 + 4161,7 \cdot (1+0,6)^{-1} + 4415,9 \cdot (1+0,6)^{-2} + 4670,2 \cdot (1+0,6)^{-3} = -153,8 \\ &\text{(тис.грн.)} \end{aligned}$$

$$\text{ВНП} = 0,19 - 3766,98 \frac{0,6 - 0,19}{-153,8 - 3766,98} = 0,5839$$

Внутрішня норма рентабельності підприємства, розрахована за допомогою методу хорди, становить 58,4%. Саме при цьому значенні настає гранична межа ефективності інвестиційного проекту, а чиста дисконтована вартість дорівнює нулю. Це означає, що інвестор лише компенсує витрачені кошти на реалізацію проекту. При збільшенні альтернативної відсоткової ставки інвестиція є невигідною, а значення ВНП не відповідає мінімальним вимогам. І навпаки, при зменшенні альтернативної відсоткової ставки інвестор не лише повертає капіталовкладення, а й отримує дохід у розмірі вартості капіталу.

Для порівняння теперішньої вартості майбутніх грошових потоків з початковим інвестиційним вкладенням визначається індекс прибутковості.

$$I_{\text{пр}} = \frac{\frac{4161,7}{(1+0,19)^1} + \frac{4415,9}{(1+0,19)^2} + \frac{4670,2}{(1+0,19)^3}}{\frac{5620}{(1+0,19)^0}} = 1,76$$

Отже, на одиницю вкладених коштів доводиться 1,76 грн. прибутку ($1,76 > 1$), тобто інвестування в даний проєкт доцільне.

Дисконтований період окупності інвестиції визначається на основі даних, представлених у табл. 3.8.

Таблиця 3.8. – Розрахунок періоду окупності за допомогою дисконтування

Період	ЧГП _i	ЧГП _i *(1+i) ⁿ	Σ ЧГП _i *(1+i) ⁿ
0	-5620,0	-5620,0	-5620,0
1	4161,7	3497,3	-2122,7
2	4415,9	3118,4	995,7
3	4670,2	2771,4	3767,1

Згідно таблиці 3.8 проект окупається у другому році. Для розрахунку точного значення періоду окупності, враховуючи нерівномірність грошових потоків, розглянемо період окупності протягом 2-го року по місяцям (табл.3.9).

Таблиця 3.9 — Розрахунок періоду окупності протягом другого року за допомогою методу дисконтування

Період	ЧГП _i	ЧГП _i *(1+i) ⁿ	Σ ЧГП _i *(1+i) ⁿ
	-2122,7	-2122,7	-2122,7
01	188,7	180,6	-1942,1
02	208,3	181,7	-1760,4
03	256,1	215,2	-1545,2
04	309,1	223,1	-1322,1
05	86,3	67,8	-1254,3
06	104,2	89,2	-1165,1
07	413,2	286,3	-878,8
08	539,9	364,1	-514,7
09	784,1	558,2	43,5
10	531,4	329,7	373,2
11	676,1	436,5	809,7
12	319,2	186,0	995,7

Таким чином у другому році для повернення вкладених коштів потрібно 9 місяців, тоді період окупності даного проекту становить 1 рік 9 місяців. Отримані результати наочно представлені у вигляді графіка (рис.3.5).

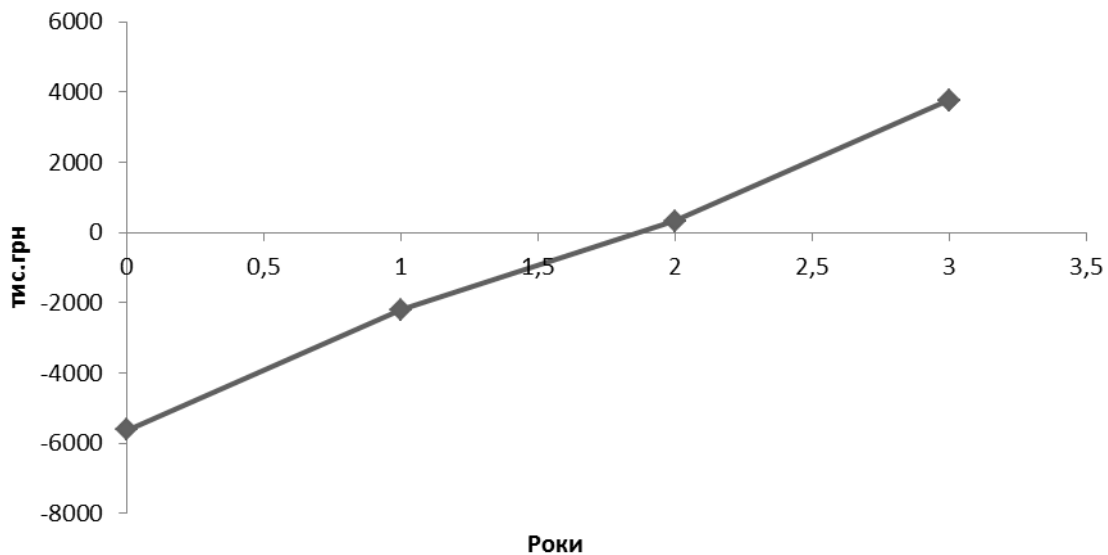

Рис. 3.5 – Дисконтований період окупності інвестиційного проєкту

Визначається альтернативна ефективність інвестиційного проєкту, який фінансується за умови залучення кредитних коштів у розмірі 50% від суми капіталовкладень та 50% за рахунок власного капіталу. На початковому етапі необхідно розрахувати середньозважену вартість капіталу(СЗВК):

$$\text{СЗВК} = 0,5 * 19\% + 0,5 * 32\% = 25,5\%$$

Тоді чиста дисконтована вартість буде дорівнювати

$$\text{ЧДВ}_1 = -5620 + 4161,7 * (1 + 0,255)^{-1} + 4415,9 * (1 + 0,255)^{-2} + 4670,2 * (1 + 0,255)^{-3} = 2862,7$$

(тис.грн.)

Таким чином, при розрахунку було отримане значення чистої дисконтованої вартості більше нуля ($2862,7 > 0$), тобто інвестування коштів у запропонований проєкт є вигідним.

Для розрахунку внутрішньої норми прибутковості використовується метод хорди. Значення ЧДВ при $i_2 = 55\%$ становить:

$$\text{ЧДВ}_2 = -5620 + 4161,7 * (1 + 0,55)^{-1} + 4415,9 * (1 + 0,55)^{-2} + 4670,2 * (1 + 0,55)^{-3} = -4,9$$

(тис.грн.)

$$\text{ВНП} = 0,255 - \frac{2862,7}{-4,9 - 2862,7} \frac{0,55 - 0,255}{-4,9 - 2862,7} = 0,55$$

Внутрішня норма рентабельності підприємства, розрахована за допомогою методу хорди, становить 55%. Це означає, що при цьому значенні настає гранична межа ефективності інвестиційного проєкту, а чиста

дисконтована вартість дорівнює нулю. У даному випадку інвестор лише повертає вкладені кошти. При збільшенні альтернативної відсоткової ставки інвестиція є не вигідною, а значення ВНП не відповідає мінімальним вимогам. І навпаки, при зменшенні альтернативної відсоткової ставки інвестор не лише компенсує витрати на реалізацію інвестиційного проєкту, а й отримує дохід у розмірі вартості капіталу.

Для порівняння теперішньої вартості майбутніх грошових потоків з початковим інвестиційним вкладенням визначається індекс прибутковості.

$$I_{\text{пр}} = \frac{\frac{4161,7}{(1 + 0,255)^1} + \frac{4415,9}{(1 + 0,255)^2} + \frac{4670,2}{(1 + 0,255)^3}}{\frac{5620}{(1 + 0,255)^0}} = 1,57$$

Отже, на одиницю вкладених коштів інвестор отримує 1,57 грн. прибутку ($1,57 > 1$), тобто інвестування в даний проєкт доцільне.

Дисконтований період окупності інвестиції визначається на основі даних, представлених у табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Розрахунок періоду окупності за допомогою дисконтування

Період	ЧГП _i	ЧГП _i *(1+i) ⁿ	Σ ЧГП _i *(1+i) ⁿ
0	-5620,0	-5620,0	-5620,0
1	4161,7	3316,1	-2303,9
2	4415,9	2803,7	499,8
3	4670,2	2362,7	2862,5

Згідно таблиці 3.10 проєкт окупається у другому році. Для розрахунку точного значення періоду окупності, враховуючи нерівномірність грошових потоків, розглянемо період окупності протягом 2-го року по місяцям (табл.3.11).

Таблиця 3.11 — Розрахунок періоду окупності протягом другого року за допомогою методу дисконтування

Період	ЧГП _i	ЧГП _i *(1+i) ⁿ	Σ ЧГП _i *(1+i) ⁿ
	-2303,9	-2303,9	-2303,9
01	188,7	176,2	-2127,7
02	208,3	185,9	-1941,8
03	256,1	213,4	-1728,4
04	309,1	242,5	-1485,9
05	86,3	74,6	-1411,3
06	104,2	90,7	-1320,6
07	413,2	287,9	-1032,7
08	539,9	325,1	-707,6
09	784,1	491,8	-215,8
10	531,4	236,4	20,6
11	676,1	312,6	333,2
12	319,2	166,6	499,8

Таким чином у другому році для повернення вкладених коштів потрібно 10 місяців, тоді період окупності даного проєкту становить 1 рік 10 місяців. Отримані результати наочно представлені у вигляді графіка (рис.3.6).

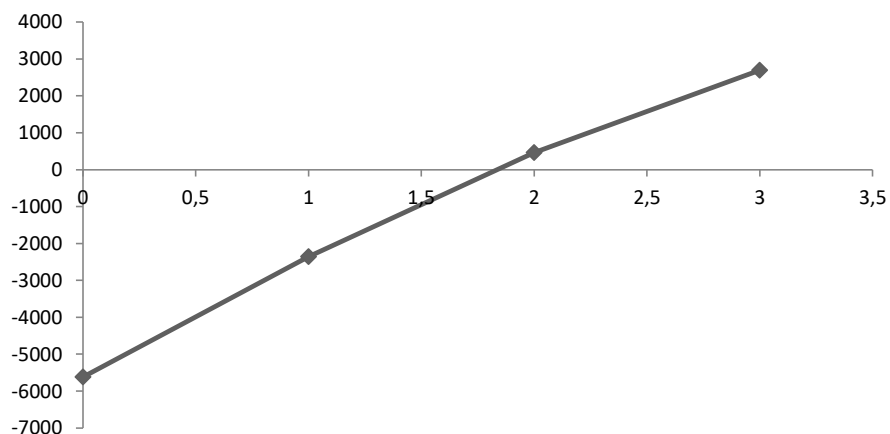

Рис. 3.6 – Дисконтований період окупності інвестиційного проєкту

Проводиться порівняння отриманих результатів показників ефективності інвестиційного проекту, розрахованих при різних варіантах фінансування(табл..3.12).

Таблиця 3.12 – Порівняльна таблиця варіантів фінансування

Показники	Фінансування	
	100% - власний капітал	50% - власний капітал 50% - кредитні кошти
Чиста дисконтована вартість, тис.грн..	3766,98	2862,7
Внутрішня норма прибутковості, %	58,4	55
Індекс прибутковості, грн./грн..	1,76	1,57
Дисконтований період окупності, роки	1р. 9міс.	1р. 10міс.

За даними таблиці 3.10. можна зробити наступні висновки: чиста дисконтована вартість капіталовкладень за умови залучення кредитних коштів знизилася на 25,45%. При цьому внутрішня норма рентабельності знизилася на 3%. Індекс прибутковості зменшився на 10,4%. Також спостерігається незначне збільшення періоду окупності (збільшився на 1 місяць).

Варіант 100% фінансування власними коштами інвестиційного проекту має відомі переваги і є ефективним. В той же час у випадку недостатності коштів і залучення кредиту за умови використання структури змішаного фінансування, прийнятої для розрахунку, проєкт залишається достатньо ефективним. Розраховані показники ефективності підтверджують доцільність реалізації інвестиційного проєкту придбання зернозбирального комбайну «New Holland TC 56» за умови використання 50% кредитних ресурсів.

3.2. Визначення можливих ризиків при реалізації інвестиційного проєкту

Складне економічне становище сільськогосподарських товаровиробників обумовлює необхідність пошуку способів і методів управління ризиками, що дозволяють забезпечити стабілізацію і послідовне підвищення ефективності аграрного сектора економіки. Для розробки системи заходів щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарського виробництва за допомогою системи управління ризиками важливим етапом є їх ідентифікація та оцінка ймовірності. Ризики сільського господарства дуже специфічні, адже на діяльність суб'єктів господарювання цієї галузі мають вплив як внутрішні, так і зовнішні фактори [61].

Вимірювання можливих ризиків при реалізації інвестиційного проєкту здійснимо за допомогою наступних методів: рейтинговий метод оцінки ризиків та метод «дерево рішень». Рейтинговий метод дозволяє врахувати індивідуальність функціонування агропромислових товаровиробників. Він є оптимальним для оцінки ризиків в умовах розбудови ринкових відносин. Залежно від мети аналізу можливо виділити необхідні групи показників. Так як оцінка мінімально залежить від широти інформаційного контуру, то можливо відразу провести ранжування одержаного результату за певною шкалою.

Однією із проблем є вибору еталона для порівняння. Порівняння з умовним еталонним підприємством цілком можливе, але вибір такого еталона вимагає уточнення для кожного виду ризику [62].

Для розрахунку за даним методом необхідно провести аналіз і виявити, які саме ризики впливають на діяльність суб'єкта господарювання. Дослідження ризиків на підприємствах сільського господарства потребує приділення уваги їх класифікації та визначенні основних ризиків. Наступним етапом є поділ отриманих результатів на групи, що дозволить систематизувати їх і навести поділ ризиків за рівнями впливу. Після чого експерти надають свою оцінку ймовірності настання певного ризику для конкретного господарства, а також проводиться ранжування відокремлених груп [63].

Наступним кроком у дослідженні ймовірності настання ризикових ситуацій необхідно визначити пріоритет вагомості зазначених показників за формулою:

$$B_i = \frac{P_{\text{зн}i}}{K \cdot (K+1)}, \quad (3.1)$$

де $P_{\text{зн}i}$ – рівень значущості групи ризику;

K – кількість груп пріоритетів відносно базового показника.

Вага окремих ризиків пропорційно розділяться між їх кількістю, виокремленої для певної групи. Розрахунок балу представлений як добуток ваги окремого ризику і ймовірності його настання, визначеної експертами.

Наступним методом є розрахунок на основі профілю ризику. Щоб застосувати цей метод слід виділити параметри проєкту, що мають вплив на результативність впровадження інвестиційного процесу, але пов'язані із невизначеністю. В залежності від вихідної ситуації формуються варіанти їх значень. Наочно це зображується у вигляді дерева рішень. На основі отриманих варіантів ймовірності розраховується прибуток і відбувається побудова профілю ризику [64].

Цей метод дозволяє розглядати різні сценарії розвитку впровадження інвестиційних проєктів на сільськогосподарських підприємствах. Можливість наочного зображення дозволяє проводити контроль за виконанням попередніх рішень і детально врахувати всі фактори ризику. Але застосування цього методу вимагає значних витрат часу для проведення досліджень і характеризується складністю виділення факторів ризику і оцінки їх впливу на зміну загального ризику [65].

Розглянемо методи визначення ризиків на прикладі сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Нива». Проведемо аналіз впливу ризиків на процес функціонування підприємства, які виникають на мезо- та макрорівнях. Для цього, сформуємо всі ризики у 6 груп за типами ризиків:

1. Комерційні ризики:

а) ризик монополізації ринку;

- б) ризик зростання конкуренції за ціновим та неціновим параметрами;
- в) ризик скорочення рівня попиту на продукцію.

2. Виробничі ризики:

- а) ризик впровадження інноваційних технологій на підприємствах – конкурентах;
- б) ризик зниження урожайності;
- в) ризик непостачання палива та електроенергії;
- г) ризик зростання змінних витрат;
- д) ризик зміни цін на устаткування.

3. Ризик ненадійності партнера:

- а) ризик неплатоспроможності споживачів;
- б) ризик недоотримання оплати за реалізовану продукцію.

4. Фінансові ризики:

- а) ризик коливання курсу валюти;
- б) ризик виникнення інфляційних процесів.

5. Адміністративно-законодавчі ризики:

- а) ризик недосконалості законодавчої бази;
- б) ризик зміни податкового навантаження;

6. Політичні ризики:

- а) ризик нестабільності державної влади;
- б) ризик неефективності економічної політики.

Слід зазначити, що комерційні, виробничі ризики та ризики ненадійності партнерів – це група ризиків мезорівня, відповідно, політичні, адміністративно-законодавчі та фінансові ризики – це ризики макрорівня.

Для визначення ймовірності настання перелічених ризиків за допомогою експертного методу визначено ймовірність реалізації даного ризику на сільськогосподарському підприємстві. Дані ймовірності настання ризику наведені у табл.3.13.

Таблиця 3.13 – Ймовірність реалізації ризиків для СТОВ «Нива»

№ з/р	Ризик	Ризик, Р	Ймовірність настання ризику для підприємства
1.	Ризик монополізації ринку	Р 1	0,05
2.	Ризик зростання конкуренції за ціновим та неціновим параметрами	Р 2	0,2
3.	Ризик скорочення рівня попиту на продукцію	Р 3	0,3
4.	Ризик впровадження інноваційних технологій на підприємствах – конкурентах	Р 4	0,2
5.	Ризик зниження урожайності	Р 5	0,3
6.	Ризик непостачання палива та електроенергії	Р 6	0,2
7.	Ризик зростання змінних витрат	Р 7	0,2
8.	Ризик зміни цін на устаткування	Р 8	0,15
9.	Ризик неплатоспроможності споживачів	Р 9	0,3
10.	Ризик недоотримання оплати за реалізовану продукцію	Р 10	0,2
11.	Ризик коливання курсу валюти	Р 11	0,6
12.	Ризик виникнення інфляційних процесів	Р 12	0,5
13.	Ризик недосконалості законодавчої бази	Р 13	0,5
14.	Ризик зміни податкового навантаження	Р 14	0,3
15.	Ризик нестабільності державної влади	Р 15	0,7
16.	Ризик неефективності економічної політики	Р 16	0,6

Таким чином, за результатами табл.3.11, найбільш імовірне настання ризику є ризик неефективності економічної політики, ризик нестабільності державної влади та ризик коливання курсу валют, тобто група ризиків макрорівня, а саме адміністративно-законодавчого блоку, що вказує на високий рівень залежності СТОВ Агрофірма «Нива» від зміни умов функціонування

зовнішнього середовища. Відповідно, найменший рівень ймовірності настання ризикової ситуації є ризик монополізації ринку через значну кількість підприємств на ринку.

Наступним етапом проранжуємо зазначені групи ризиків за рівнем значущості для СТОВ «Нива», де 1- найбільш впливові чинники, 6 – найменш впливові ризики (табл.3.14).

Таблиця 3.14 – Ранжування груп ризиків за рівнем пріоритетності для СТОВ Агрофірма «Нива»

Група ризику	Рівень значення для пріоритету (1-6)
1	2
Комерційні ризики	5
Виробничі ризики	4
Ризики ненадійності партнера	6
Фінансові ризики	3
Адміністративно-законодавчі ризики	1
Політичні ризики	2

Визначенням рангу ризику займаються спеціалісти та відповідні організації, які виступають експертами, що систематично досліджують рівень ризику на національному ринку (через застосування методу «старих знайомств», «великих турів», методу «дельфійського оракула», методу PSSI, EcologicalApproach та інших).

Розрахуємо пріоритет вагомості зазначених показників за допомогою застосування формули (3.1). Вага зазначених груп має наступні значення:

$$B_1 = 0,286;$$

$$B_2 = 0,238;$$

$$B_3 = 0,190;$$

$$B_4 = 0,143;$$

$$B_5 = 0,095;$$

$$B_6 = 0,048.$$

Оцінка зовнішніх ризиків для СТОВ Агрофірма «Нива» представленні в таблиці (табл.3.15).

Таблиця 3.15 - Оцінка зовнішніх ризиків для СТОВ Агрофірма «Нива»

Пріоритети	Вага групи	Ризики	Вага ризиків	Ймовірність	Бал
1	2	3	4	5	6
Мезорівень					
1	0,0952	P 1	0,0317	0,05	0,00159
		P 2	0,0317	0,2	0,00634
		P 3	0,0317	0,3	0,00951
2	0,1429	P 4	0,0286	0,2	0,00572
		P 5	0,0286	0,3	0,00858
		P 6	0,0286	0,2	0,00572
		P 7	0,0286	0,2	0,00572
		P 8	0,0286	0,15	0,00429
Макрорівень					
3	0,0476	P 9	0,0237	0,3	0,00711
		P 10	0,0237	0,2	0,00474
4	0,1905	P 11	0,0955	0,6	0,0573
		P 12	0,0955	0,5	0,0478
5	0,2857	P 13	0,1429	0,5	0,0715
		P 14	0,1429	0,3	0,0429
6	0,2381	P 15	0,1191	0,7	0,0834
		P 16	0,1191	0,6	0,0715
Всього	1,0000		1,0000		0,43372

Нормативне значення показника 0,2-0,3, оскільки отримані значення перебувають за межами нормативного, це свідчить про високий рівень впливу зовнішнього середовища на процес функціонування СТОВ «Нива», що вказує на високий рівень ймовірності настання ризикових ситуацій в процес здійснення основної, виробничої та фінансової діяльності досліджуваного підприємства.

Розглянемо побудову дерева рішень, визначення профілю ризику на прикладі оновлення основних виробничих фондів СТОВ Агрофірма «Нива». Після проведення аналізу умов функціонування розглянутого інвестиційного проєкту експерти зазначили, що найбільш ймовірним є ризик зміни податкового навантаження. Це свідчить про залежність даного проєкту від обсягу реалізації продукції господарства, цінової політики на даний асортимент і розміру податку на прибуток. Вихідні дані для розрахунку представлені в таблиці 3.16.

Таблиця 3.16 – Характеристика проєкту

Показник	Сприятливий випадок 0,2	Нормальний випадок 0,65	Несприятливий ризик 0,15
Повноцінне зерно, що підлягає реалізації, т.	1784,5	1294,8	1087,6
Ціна реалізації 1 т. зерна, тис. грн..	6,42	5,67	3,84
Виручка від реалізації зерна, тис. грн..	11456,5	7082,6	4187,3

Ймовірність того, що розмір податків залишиться незмінним складає 0,6, ймовірність того що цей показник збільшиться або зменшиться на 1% - 0,3 і 0,1 відповідно. Зазначимо, що зміна податків не залежить від ціни й обсягу реалізації. Тобто враховуючи отримані припущення можливі 9 різних випадків, які відображені у таблиці (табл. 3.17).

Таблиця 3.17 – Отримані варіанти («дерево рішень»)

Ймовірність виручки від реалізації зерна	Ймовірність зміни	Сумарна ймовірність
1	2	3
0,2	0,3 податки зростуть на 1%	0,06

Продовження табл.3.15

1	2	3
Ціна – 6,45 тис. грн..	0,6 податки не зміняться	0,12
Обсяг реалізації – 1784,5 т.	0,1 податки знизяться на 1%	0,02
0,65	0,3 податки зростуть на 1%	0,195
Ціна – 5,67 тис. грн..	0,6 податки не зміняться	0,39
Обсяг реалізації – 1294,8 т.	0,1 податки знизяться на 1%	0,065
0,15	0,3 податки зростуть на 1%	0,045
Ціна – 3,84 тис. грн..	0,6 податки не зміняться	0,09
Обсяг реалізації – 1087,6 т.	0,1 податки знизяться на 1%	0,015

Таким чином, найбільш ймовірний випадок характеризується величиною 0,39. Ймовірність інших комбінацій значно менше. Далі проведемо розрахунок виручки для усіх випадків. Розрахунки наведені у таблиці (табл. 3.18)

Таблиця 3.18 – Розрахунок виручки від реалізації зерна

Комбінації компонентів	Ймові рність	Доходи від реалізації зерна, тис. грн..	Загальні витрати, тис. грн..	Отриманий прибуток, тис. грн..
1	2	3	4	5
Ц=6,45 тис. грн.. т., О _р =1784,5 т. Податки:				
- Зростуть на 1%	0,06	11456,5	7065	4391,5
- Не зміняться	0,12	11456,5	5600	5856,5
- Зменшаться на 1%	0,02	11456,5	4450	7006,5
Ц=6,45 тис. грн.. т., О _р =1784,5 т. Податки:				
- Зростуть на 1%	0,195	7082,6	4120	2962,6
- Не зміняться	0,39	7082,6	3670	3412,6
- Зменшаться на 1%	0,065	7082,6	3080	4002,6

Продовження табл. 3.16

1	2	3	4	5
Ц=6,45 тис. грн.. т., О _р =1784,5 т. Податки:				
- Зростуть на 1%	0,045	4187,3	2610	1577,3
- Не зміняться	0,09	4187,3	2300	1887,3
- Зменшаться на 1%	0,015	4187,3	2100	2087,3

Наочно представимо отримані результати у вигляді профілю ризику (рис. 3.7).

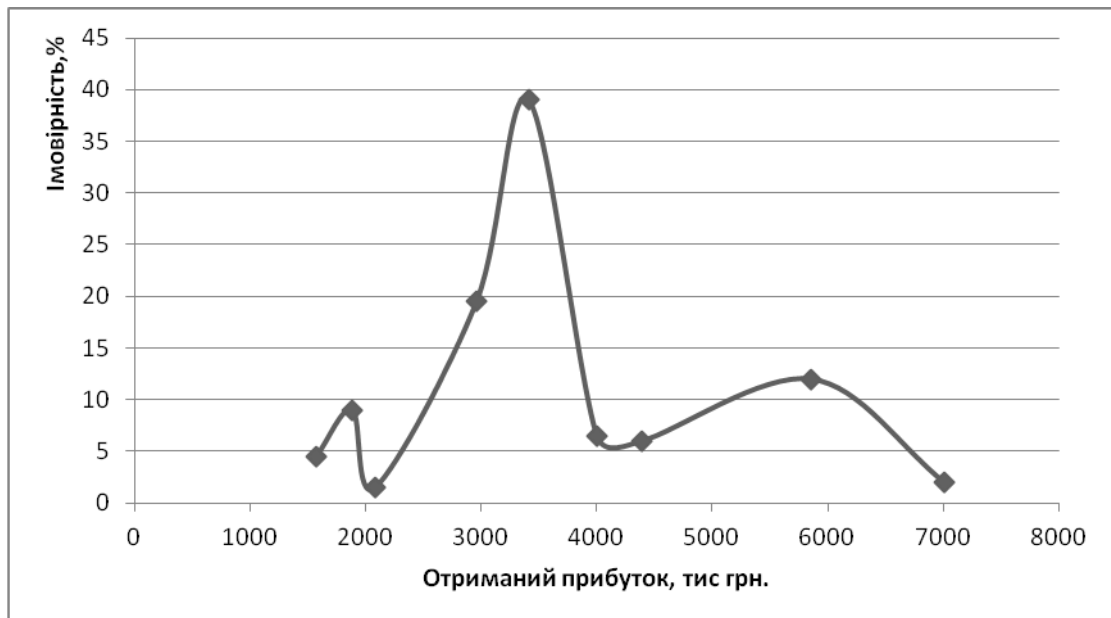

Рис.3.7 – Профіль ризику

На рис.3.7. показано тенденцію зміни розміру прибутку та ймовірність кожного можливого випадку. Найбільш ймовірний випадок (0,39) відповідає прибутку в розмірі 3412,6 тис. грн..

Отже, метод експертних оцінок доцільний при визначенні ймовірності настання ризикових подій, оцінки величини втрат і ймовірності попадання втрат у визначений інтервал. А метод оцінки ризику за допомогою дерева рішень припускає графічне зображення варіантів рішень, які можуть бути прийняті. За допомогою цього методу співвідносяться суб'єктивні й об'єктивні оцінки можливих подій.

ВИСНОВКИ

Галузь сільського господарства для України є однією з пріоритетних сфер зовнішньо- і внутрішньоекономічного розвитку країни. Аграрний сектор країни повинен гарантувати продовольчу незалежність, формувати економічну та екологічну безпеку, сприяти розвитку галузей національної економіки, які пов'язані технологічно, створювати соціально-економічні умови розвитку українського села. Протягом останніх років вітчизняний агропромисловий комплекс виробляє близько 10% загального обсягу валової внутрішнього продукту та є одним з основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки.

Значний знос основних засобів виробництва, використання застарілого обладнання та технологій, неналежні умови зберігання продукції призводять до збільшення витрат господарств, і як наслідок, відбувається зменшення річних фінансових результатів діяльності. Тому здійснення інвестиційної діяльності є необхідною умовою розвитку підприємств сільськогосподарської галузі. Впровадження інвестиційних проєктів на агропромислових підприємствах можливе лише за умови врахування особливостей їх функціонування.

Планування інвестиційних процесів є важливою функцією управління. Для підприємств сільського господарства важливу роль відіграє прогнозування напрямів і цільових параметрів інвестиційної діяльності за допомогою економіко – математичного моделювання. Воно дозволяє врахувати всі наявні фактори впливу та визначити оптимальний результативний показник. Це дає змогу максимально точно визначити економічну ефективність капіталовкладень і сформувати поточні та оперативні плани. При плануванні інвестиційних процесів також слід враховувати можливі ризики. Це дозволяє сформулювати систему організаційно-економічних заходів зниження негативного впливу факторів ризику на результати впровадження інвестиційних проєктів на сільськогосподарських підприємствах.

Проаналізувавши основні техніко-економічні показники, фінансові

результати діяльності та використання основних виробничих фондів (на прикладі сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Нива») визначено, що фінансовий стан підприємства має незадовільні результати. Відбувається скорочення обсягів товарної продукції, зменшення чисельності персоналу, зниження показників рентабельності, що призводить до зниження чистого прибутку підприємства. Особливу увагу слід звернути на стан основних засобів виробництва. Розрахунок показників руху і технічного стану основних виробничих фондів показав, що придатним до використання є 53% вартості основних фондів, а їх оновлення не відбувається.

На основі отриманих результатів було сформовано методичні рекомендації з розробки інвестиційного проєкту оновлення основних засобів та проведено оцінку ймовірності ризиків при його реалізації (на прикладі СТОВ Агрофірма «Нива»). Враховуючи особливості нерівномірності надходження та витрачання грошових коштів на підприємстві, за допомогою моделювання економічної динаміки отримано очікуваний розмір чистих грошових потоків. На основі цих результатів була розрахована ефективність впровадження інвестиційного проєкту з урахуванням двох варіантів його фінансування.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

- 1.Хобта, В.М.2009.Управління інвестиціями: навч.посіб.Вид. 2-е, переробл. та доповн.Донецьк:ДВНЗ "ДонНТУ".
- 2.Ястремська,О.М.2011.Планування діяльності підприємства:навч.посіб. Харків:ХНЕУ.
- 3.Меленчук, Ю.Т.2015.Формування ефективної системи маркетингового планування на підприємстві:дис. ... канд. екон. наук 08.00.04.ТНТУ імені І. Пулюя.Тернопіль.
- 4.Погодіна,Т.В.2018.Інвестиційний менеджмент: навч.посіб. Харків: Юрайт.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://urait.ru/bcode/413312>(дата звернення:29.01.2020)
- 5.Хассі,Д.2001.Стратегія и планування.СПб.: Пітер.
- 6.Щукін,Б.М.2004.Інвестування:Курс лекцій. Київ:МАУП.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/112146/>(дата звернення:12.05.2020)
- 7.Болт,Г.Дж.1991.Практическое руководство по управлению сбытом.
- 8.Хобта,В.М.,Попова,О.Ю.,Мєшков,А.В.2005.Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах:монографія. Донецьк:ДонНТУ.
- 9.Удалих,О.О.2006.Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства:навч.посіб.Київ:Центр учб. л-ри.ISBN 966-364-126-6.
- 10.Нелеп,В.М.2004.Планування на аграрному підприємстві:підруч.Вид. 2-ге, перероб. та доповн.Київ:КНЕУ.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.if.ua/book/122/8060.html> / (дата звернення:03.03.2020)
- 11.Гузенко,О.М.Інвестиційна політика відтворення основних фондів на підприємствах України.Економіка. Фінанси. Право.2007.№4.22-31
- 12.Пересада,А.А.,Смірнова,О.О.,Онiкiєнко,С.В.,Ляхова,О.О.2001. Інвестування: навч.-метод. посібник.Київ:КНЕУ.

- 13.Петрига,О.М.,Яворська,Т.І.,Прус,Ю.О.2016.Економіка аграрного підприємства: навч.посібн.Мелітополь:Люкс.
- 14.Дусановський,С.Л.2008.Економіка підприємств АПК: навч. посіб. Тернопіль:Горлиця.
- 15.Строченко,Н.І.,Коблянська,І.І. 2017. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. для студ. екон. напрямку підгот.Суми: ШНАУ.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/cgi-bin/irbis64r/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=DNSSGB&P21DBN=DNSSGB&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=&S21P01=0&S21P02=1&S21P03=A=&S21STR=Строченко%20,%20Наталія%20Іванівна (дата звернення:16.09.2020)
- 16.Череп, А.В.2006.Інвестознавство:навч. посіб.Київ:Кондор.
- 17.Ільчук,М.М.,Зрібняк,Л.Я. та ін.2008.Організація і планування сільськогосподарського виробництва.Київ.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u122/Org%26pan_sg_vyr_Pidr.pdf (дата звернення:19.09.2020)
- 18.Заболотня,К.О.,Курова Т.Г.Прогнозування об'єму виробництва продуктів сільського господарства із сезонним характером.Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу.2013.№ 3(23).62-67
- 19.Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pravo.studio/knigi-finansoviy-menedjment/metodi-otsinki-efektivnosti-investitsiynih-47446.html>(дата звернення:22.04.2020)
- 20.Мамотенко,Д.Ю.Оцінка ефективності інвестиційних проєктів.Вісник Національного університету «Львівська політехніка».2008.№ 628.209–216
- 21.Гринів,Л.С.,Кічурчак,М.В.2008.Національна економіка: навч. посібник. Львів:«Магнолія 2006».
- 22.Андрійчук,В.Г.2002.Економіка аграрних підприємств: підручн.Вид. 2-е, переробл. та доповн.Київ:КНЕУ.

- 23.Розвиток сільських територій: стан та перспективи.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://propozitsiya.com/ua/rozvitok-silskih-teritoriy-stan-ta-perspektivi>(дата звернення:18.10.2020)
- 24.Саблук,П.Т.Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення).Економіка АПК.2009.№12.3-13
- 25.Державна служба статистики України.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov> (дата звернення:14.09.2020)
- 26.Михайлов,А.П.Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектору економіки України. Науковий вісник УМО «Економіка та управління».2016.№1.6–14
- 27.Дугієнко,Н.О.Сучасні тенденції розвитку аграрного сектору України. Економіка та управління національним господарством.2018.№25.99–107
- 28.Панченко,Н.О.,Хобта,В.М.Залучення інвестицій у розвиток сільськогосподарських підприємств.Збірник конф. «Актуальні проблеми сучасної економіки та підприємництва».2020.Покровськ:ДонНТУ.
- 29.Муха,Р.А.Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарської галузі України. Ел. журнал «Ефективна економіка».2019.№8.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7218> (дата звернення:3.11.2020)
- 30.Камінська,А.І.Стан виробництва та кон'юнктура ринку проса в Україні. Ел. журнал «Ефективна економіка».2015.№1.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3731>(дата звернення: 26.11.2020)
- 31.Назаренко,Д.В.Аналіз інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств України. Наука Онлайн.2019.№11.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nauka-online.com/ua/publications/ekonomika/2019/11/analiz-investitsijnoyi-privablivosti-silskogospodarskih-pidpriyemstv-ukrayini/> (дата звернення: 21.06.2020)
- 32.Попов,В.М.Сучасні особливості фінансового забезпечення сільського господарства. Економічні науки.2012.№22.Ч.2.[Електронний ресурс]. – Режим

доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/27.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/27.pdf) (дата звернення: 9.07.2020)

33.Кацан,А.М.2019.Інвестування розвитку агропромислових підприємств:дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04.ПДАТУ.Кам'янець-Подільський.

34.Андрєєва,Л.О.,Болтянська,Л.О.,Грицаєно,М.І.,Завадських,Г.М.,Педченко, Г.П.2014.Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки України: монографія. Мелітополь:Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні.

35.Біляк,Н.І.Розвиток сільського господарства як основа підвищення його інвестиційної привабливості.Економіка та менеджмент:вісн.2009.Суми:СНАУ. №4.66-71

36.Герасимів,З.М.Проблемні аспекти розвитку сільського господарства. Економіка і суспільство.2017.№9.162-165.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/27.pd (дата звернення: 6.10.2020)

37.Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року (проект).[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822> (дата звернення: 13.04.2020)

38.Рейтинг агрохолдингів по кількості землі.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tripoli.land/agrokholdingi-ukrainy> (дата звернення: 18.01.2020)

39.Осипова,Н.Н.Управління ризиками як фактор підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. А-фактор:наукові дослідження і розробки (гуманітарні науки).2017.№4.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.elibrary.ru/contents.asp?id=34840893> (дата звернення: 29.11.2020)

40.Резніченко,Д.В., Безп'ята,І.В. Ризики у сільськогосподарському виробництві та методи управління ними.Економіка/Економіка АПК. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_NTP_2010/Economics/70419.doc.htm (дата звернення: 1.11.2020)

- 41.Маховикова,Г.А.,Касьяненко,Т.Г.2014.Аналіз і оцінка ризиків у бізнесі: підруч. для академ. бакалаврата.
- 42.Дука,А.П.2008.Теорія та практика інвестиційної діяльності.Інвестування: навч.посіб.2-ге вид.Київ:Каравела.
- 43.Колібаба,Р.О.Класифікація ризиків сільськогосподарського виробництва. Інструменти мінімізації ризиків.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=57203 (дата звернення: 11.08.2020)
- 44.Богомолова,І.П.,Ульченко,Т.Ю.,Серебрякова,Н.А.Механізм управління ризиками зернопереробних підприємств. Вістник ВДУІТ.2013. №4.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vestnik-vsuet.ru/vguit/article/viewFile/703/668> (дата звернення: 17.01.2020)
- 45.Вітлінський,В.В.,Грицюк,П.М.Зниження інвестиційних ризиків в АПК на підґрунті полігармонічного прогнозування.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2306/1/2.pdf> (дата звернення: 29.01.2020)
- 46.Дудар,Т.Г.,Дудар,В.Т.2009.Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції:теорія, методика, перспективи:монографія. Тернопіль:Економічна думка.
- 47.Грищенко,Н.В.,Ольховиков,А.А.2012.Стратегічний аналіз фінансового стану організацій:монографія.
- 48.Гапесенко,О.О.Оцінка ринкових ризиків у сільському господарстві. Економічні науки:Наукові праці.Том64.№51.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2007/64-51-27.pdf> (дата звернення: 4.06.2020)
- 49.Живора,А.А.Класифікація ризиків сільського господарства.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.semanticscholar.org/> (дата звернення: 29.08.2020)
- 50.Логвінова,О.П.,Семененко,І.М.2015.Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків:навч.посіб.Харків:Лідер.

51. Герасимчук, Н. А., Мірзоєва Т. В., Томашевська, О. А. 2015. Економічні і фінансові ризики: навч. посіб. Київ.
52. Гудзь, В. П. 2010. Землеробство: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури.
53. Грабовецький, Б. Є. 2013. Економічний аналіз: навч. посіб. Вид 2-ге, доповн. та перероб. Вінниця: ВНТУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrabovecky.vk.vntu.edu.ua/file/dcca722eb5be70aed019619b8182306c.pdf> (дата звернення: 5.09.2020)
54. Волкова, Н. А. 2015. Економічний аналіз: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5717/1/Економічний%20аналіз.pdf> (дата звернення: 19.10.2020)
55. Бутко, М. П., Мурашко, М. І., Олійченко, І. М. 2016. Проектний менеджмент: регіональний зріз: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури»
56. Майорова, Т. В. 2009. Інвестиційна діяльність: підруч. Київ: Центр учбової літератури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uchebniks.com/book/305-investicijna-diyalnist-navchalnij-posibnik-majorova-tv.html> (дата звернення: 6.12.2020)
57. Ткачук, І. В. Планування і бюджетування грошових потоків сільськогосподарських підприємств у програмних продуктах компанії «SAP». Облік і фінанси АПК. 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/planuvannya-i-byudzhetuвання-groshovih-potokiv-silskogospodarskih-pidpriemstv-u-sap.html> (дата звернення: 25.10.2020)
58. Каталог сільськогосподарської техніки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.truck1.com.ua/> (дата звернення: 29.10.2020)
59. Драч, В. І. 2003. Управління грошовими потоками в сільськогосподарських підприємствах: дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. Інститут аграрної економіки УААН. Київ.
60. Гармаш, А. Н. Економіко математичні методи і прикладні моделі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://stud.com.ua/52034/ekonomika/model_brauna_model_eksponentsialnogo_zgla_dzhuvannya(дата звернення: 06.11.2020)

61.Ничипорук,О.Ю.2002.Ризики в сільському господарстві: виявлення, оцінка, управління:дис... канд. екон. наук:08.07.02.КНЕУ.Київ.

62.Мойсеєнко, І.П. 2006. Інвестування: навч. посіб.Київ:Знання

63.Масло,А.І.Економічна сутність, класифікація ризиків як об'єкту управління. Ефективна економіка.2016.№1.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4749> (дата звернення: 14.11.2020)

64.Кузнецов,Д.В.2018.Інвестиційний менеджмент:навч. посіб.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://urait.ru/bcode/466880> (дата звернення: 10.11.2020)

65.Донець, Л.І., Шепеленко, О.В., Баранцева, С.М., Сергєєва, О.В., Веремейчик, О.Ф.2012.Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків.Навч. посіб.Київ:Центр учбової літератури.

66.Шпикуляк,О.Г.2016.Розвиток інноваційної діяльності в аграрній сфері:менеджмент та ефективність:монографія.Херсон:ОЛДІ-ПЛЮС.

67.Сус,Т.Й.Інвестиційна політика в сільському господарстві регіону.Науковий вісник БДФА:зб. праць.2008.Чернівці.Вип.4.518-523

68.Чорний,Р.В.2013.Інвестування аграрних формувань в умовах розвитку ринкових відносин: дис. ... канд. екон. наук:08.00.04.ТНЕУ.Тернопіль.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ РОЗРОБОК

УКРАЇНА

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ АГРОФІРМА «НИВА»

в. Жовтнева, 1а, с. Новоукраїнка, Мар'їнського району, Донецької області, 85640
р/р UA853351060000026004300507748 у ТББВ № 10004/0551

ДЮАТ „Ощадбанк”

ОКПО 00695479 ІПН 006954705381

ел. пошта: afniva-2008@ukr.net

№ 193 від 11.12.2008р.

ДОВІДКА

про впровадження науково-методичних розробок

Результати дослідження, виконаного у випускній кваліфікаційній роботі магістра Панченко Н.О. на тему “Планування інвестиційних процесів на сільськогосподарських підприємствах” за спеціальністю 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” є актуальними для сільськогосподарських підприємств. Вони враховують їх стан та проблеми діяльності, сучасні умови підприємництва, дозволяють приймати оптимальні рішення, забезпечити чітку організацію подальшого розвитку.

Запропоновані методичні рекомендації з розробки інвестиційних проектів стосовно оновлення основних засобів чітко структуровані, враховують специфіку діяльності в галузі, сезонність виробництва, технічні і технологічні особливості, нерівномірність динаміки грошових потоків. Модель прогнозування результатів здійснення інвестицій, представлена в магістерській роботі, надає можливість побудови адаптованих алгоритмів дій, передбачує реагування на випадкові відхилення.

Отримані результати прийнято для використання на СТОВ Агрофірма “Нива” з метою об’єктивної оцінки фінансово-економічних напрямків впровадження основних засобів.

Директор
СТОВ Агрофірма «Нива»

П.І.Тахтаров

ДОДАТОК Б

ІНФОРМАЦІЯ ПРО УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЯХ

ДОДАТОК В

РІЧНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ
СТОВ АГРОФІРМА «НИВА»

Доваток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

ДОКУМЕНТ КОМПАНІЇ			
2016	101	101	
00695479			
1423385801			
240			
01.11			

Підприємство **СТОВ АГРОФІРМА "НИВА"**
 Територія **ДОНЕЦЬКА**
 Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**
 Вид економічної діяльності **Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур**
 Середня кількість працівників **1 96**
 Адреса, телефон **вулиця Жовтнева, буд. 1, А, с. НОВОУКРАЇНКА, МАРІЇНСЬКИЙ РАЙОН, ДОНЕЦЬКА ОБЛ., 85640** 51008

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31 грудня 2018 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	14 405	18 017
первісна вартість	1011	26 796	32 361
знос	1012	12 391	14 344
Інвестиційна нерухомість	1013	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	3 592	3 511
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок когнів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	17 997	21 528
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	15 631	19 852
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	4 680
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	3 324	2 369
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	531	6
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	1 143	2 500
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	216	457
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	532	351
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:	1181	-	-
резервах довгострокових зобов'язань			

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	43	14
Усього за розділом II	1195	21 420	25 549
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	39 417	47 077

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 512	1 512
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	3 689	3 563
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	220	220
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	33 053	40 710
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	38 474	46 005
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	6	6
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	6	6
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	51	32
розрахунками з бюджетом	1620	168	402
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	50	55
розрахунками з оплати праці	1630	119	172
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	549	405
Усього за розділом III	1695	937	1 066
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Зобов'язання за участю активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	39 417	47 077

ТАХТАРОВ

ЕЦП

ВАКУЛЕНКО

Т.В.

Тахтаров Павло Іванович

Вакуленко Тетяна Василівна

1. Визначено за наказом, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство **СТОВ АГРОФІРМА "НИВА"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
2018 01 01

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за

Рік 2018

р.

Форма N2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	35 746	27 029
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(25 661)	(19 345)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	10 085	7 684
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	861	1 333
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 264)	(895)
Витрати на збут	2150	(1 358)	(915)
Інші операційні витрати	2180	(204)	(2 618)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	8 120	4 589
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
доходи від операційної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(11)
Збиток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	8 120	4 578
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	(44)	(33)
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	8 076	4 545
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	8 076	4 545

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	26 045	24 755
Витрати на оплату праці	2505	4 536	3 221
Відрахування на соціальні заходи	2510	998	709
Амортизація	2515	1 975	1 535
Інші операційні витрати	2520	2 826	4 428
Разом	2550	36 380	34 648

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕЦП
ТАХТАРОВ

ЕЦП
ВАКУЛЕНКО
Т.В.

Тахтаров Павло Іванович

Вакуленко Тетяна Василівна

Підприємство **СТОВ АГРОФІРМА "НИВА"**

Дата (рік, місяць, число) 2018 10

(найменування)

за період

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

за Рік 2018 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	35 746	27 029
Повернення податків і зборів	3005	-	1 252
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	1 252
Цільового фінансування	3010	857	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	-	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	4	81
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(19 001)	(17 999)
Праці	3105	(4 536)	(3 221)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(998)	(709)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(6 099)	(3 517)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(2 841)	(1 099)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(-)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(135)	(135)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	5 838	2 781
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від амортизації	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від продажу дочірнього підприємства та інших господарських одиниць	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(5 600)	(3 250)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-5 600	-3 250
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(419)	(230)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-419	-230
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-181	-699
Залишок коштів на початок року	3405	532	1 231
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	351	532

П.І.
ЕЦП
ВАКУЛЕНКО
Т.В.

Тахтаров Павло Іванович

Вакуленко Тетяна Василівна

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **СТОВ АГРОФІРМА "НІВА"**

Територія **ДОНЕЦЬКА**

Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**

Вид економічної діяльності **Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур**

Середня кількість працівників **90**

Адреса, телефон **вулиця Жовтнева, буд. 1, А, с. НОВОУКРАЇНКА, МАРТІНСЬКИЙ РАЙОН, ДОНЕЦЬКА обл., 85640**

Дата (рік, місяць, день) **2019 01 01**

за ЄДРПОУ **00695479**

за КОАТУУ **1423385801**

за КОПФГ **240**

за КВЕД **01.11**

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "ч" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня** **2019** р.

Форми №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	18 017	18 023
первісна вартість	1011	32 361	34 537
знос	1012	14 344	16 514
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	3 511	3 106
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відтерчені податкові активи	1043	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відтерчені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1063	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	1 646
Усього за розділом I	1095	21 528	22 775
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	19 852	20 397
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	4 680	4 098
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	2 369	3 547
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6	32
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 500	799
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	457	202
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	351	953
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестрахування у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	14	30
Усього за розділом II	1195	25 549	25 960
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	47 077	48 735

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 512	1 512
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	3 563	2 617
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	220	220
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	40 710	43 830
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	46 005	48 179
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	6	6
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	6	6
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	32	32
розрахунками з бюджетом	1620	402	252
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	55	50
розрахунками з оплати праці	1630	172	194
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	405	22
Усього за розділом III	1695	1 066	550
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
У. Чиста вартість активів, недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	47 077	48 735

Керівник

Головний бухгалтер

ТАХТАРОВ

В.І.

ВАКУПЕНКО

Т.В.

Тахтаров Павло Іванович

Вакуленко Тетяна Василівна

1. Відомості за період, визначеному центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство **СТОВ АГРОФІРМА "НИВА"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2019 01 01

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за

Рік 2019

р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	32 013	35 746
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(23 783)	(25 661)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	8 230	10 085
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	135	861
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2122	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2123	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 497)	(1 264)
Витрати на збут	2150	(1 571)	(1 358)
Інші операційні витрати	2180	(1 206)	(204)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2182	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	4 091	8 120
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(5)	(-)
Прибуток (збиток) після впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 086	8 120
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	(74)	(44)
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	4 012	8 076
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4 012	8 076

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	28 834	26 045
Витрати на оплату праці	2505	4 797	4 536
Відрахування на соціальні заходи	2510	1 055	998
Амортизація	2515	2 170	1 975
Інші операційні витрати	2520	4 274	2 826
Разом	2550	41 130	36 380

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

П.П. ТАХТАРОВ

П.П. ВАКУЛЕНКО

Т.В.

Тахтаров Павло Іванович

Вакуленко Тетяна Василівна

Підприємство **СТОВ АГРОФІРМА "НИВА"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ

2019 01 01

за період

ДОКУМЕНТ 00000000000000000000

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)

за Рік 2019 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	32 013	35 746
Повернення податків і зборів у тому числі податку на додану вартість	3005	-	-
Цільового фінансування	3010	-	857
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	-	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	135	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	-	4
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(14 917)	(19 001)
Праці	3105	(4 797)	(4 536)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(1 055)	(998)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(7 567)	(6 099)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(3 881)	(2 841)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(-)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(135)	(135)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	3 677	5 838
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від перевалів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження з вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(2 183)	(5 600)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-2 183	-5 600
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Находження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	-
Находження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	-
Сплату дивідендів	3355	(892)	(419)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-892	-419
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	602	-181
Залишок коштів на початок року	3405	351	532
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	953	351

Тахтаров Павло Іванович

Вакуленко Тетяна Василівна